
La història dels BOMBERS de Barcelona

Ajuntament de
Barcelona

Bategant amb la ciutat

Introducció

Bombers de Barcelona, des de la seva fundació, a principi del segle XIX, ha format part activa de la ciutat de Barcelona, duent a terme una encomiable tasca d'ajut i auxili als seus ciutadans. La creació del cos va lligada a la necessitat de l'extinció del foc a l'àmbit urbà. Aplicant les tecnologies més avançades de cada època i utilitzant les eines més modernes, la seva evolució ha estat paral·lela a la de la societat a la qual ha consagrat sempre els esforços i dedicació. El seu lligam amb Barcelona ha quedat palès en una multitud d'episodis d'amarg record per a la ciutat com han estat, per citar-ne tres exemples significatius, la Setmana Tràgica, la Guerra Civil o els incendis del Liceu.

Blocs temàtics

1. Antecedents històrics: Primeres referències de la lluita contra el foc a Barcelona	6
2. La formació de la companyia del Cos de bombers (1825-1864)	10
3. L'organització del Cos de bombers (1865-1889)	22
4. Expansió i modernització del servei de bombers (1890-1916)	32
5. La professionalització del cos (1917-1931)	38
6. L'estabilització del cos (1931-1939)	48
7. La postguerra i la Cultural (1939-1961)	58
8. La darrera etapa franquista (1962-1976)	64
9. La transició i els primers anys de la democràcia (1977-1985)	70
10. L'aposta per la prevenció (1986-2000)	74

1. ANTECEDENTS HISTÒRICS: Primeres referències de la lluita contra el foc a Barcelona

Edat mitjana

L'extinció dels incendis urbans, en mans dels gremis i oficis de la ciutat relacionats amb la construcció (mestres d'obres, manobres, fusters, serrallers, etc.). La lluita contra el foc passava per enderrocar l'edifici sinistrat.

Il·lustració de l'extinció d'incendis a l'Edat Mitjana (Font: Jesús Mestre Campi)

1717

Toc de foc

Publicació d'unes ordenances municipals que obligaven les tropes de l'exèrcit i els gremis de paletes i fusters a col·laborar en l'extinció dels incendis, i les esglésies parroquials a fer l'oportú repic de campanes, conegut com el toc de foc (un repic insistent de campanes).

Barcelona, una ciutat emmurallada

Té aleshores 35.928 habitants i és una ciutat emmurallada, amb poca densitat de població, essent l'economia del moment de caràcter rural. El nucli urbà concentrava edificis institucionals, religiosos i residències aristocràtiques.

Treballs d'extinció d'un incendi al segle XVIII (Font: Jesús Mestre Campi)

Plànol de la ciutat de Barcelona amb el traçat de l'antiga muralla medieval (s. XIII-XIV).

(Font: Planta muralla medieval de Barcelona. Servei d'Arqueologia de Barcelona - Centre Documentació, Servei d'Arqueologia de Barcelona, ICUB)

1797

Inicis de la professionalització del cos

S'estableix una mena de cos semi-professional per fer front al risc creixent dels incendis urbans, format per una petita dotació d'homes pertanyents als gremis de la construcció.

El seu equipament són les eines dels seus oficis (pales, pics, destrals, cordes, etc.) i alguna unitat de les primeres bombes hidràuliques disponibles i propulsades per tracció animal o humana.

No estan permanentment mobilitzades sinó que treballen en el seu ofici fins rebre l'avís d'emergència i desplaçar-se pels seus propis mitjans al punt de l'incendi o altre risc.

Bomber intentant ensorrar una teulada durant l'extinció d'un incendi. Gravat de mitjan segle XIX.

(Font: Jesús Mestre Campi Mestre)

Redacció del primer reglament de prevenció d'incendis a la ciutat

Àmplia regulació dels tocs d'avís, de les atribucions de l'alcalde de barri i altres autoritats, de les obligacions dels prohoms dels gremis de paletes, fusters, faquins, manyans i carreters i, fins i tot, algunes recomanacions sobre la forma d'atacar un foc.

Barcelona. Creixement de la població

Té aleshores 100.160 habitants. A finals del s. XVIII la població comença a créixer als ravals extramurs. L'acceleració del creixement de la ciutat coincideix amb els inicis de la industrialització i està indissolublement lligat a la rapidíssima urbanització del Raval (enderrocament de la muralla de la Rambla (1774) i el planejament del c. Conde del Asalto (avui c. Nou de la Rambla).

Inici s. XIX

Sistema d'extinció d'incendis tradicional

Els bombers eren voluntaris: paletes, fusters, serrallers i manyans del districte de la ciutat on hi havia l'incendi, i eren dirigits pel primer regidor d'obres de l'Ajuntament que es presentava al lloc del sinistre; en cas que l'incendi agafés més importància, un nou repic de campanes avisava la resta dels paletes, fusters i manyans de la ciutat.

L'enderroc de l'edifici mitjançant l'enfonsament de les teulades o del propi edifici era un dels recursos més usals en els incendis importants d'aquesta època i, a vegades, es feia utilitzant l'artilleria militar.

Bans municipals relatius a la prevenció d'incendis

La municipalitat recordava als ciutadans l'obligatorietat de netejar les xemeneies dues vegades l'any; en alguns períodes s'amenaçava els infractors d'aquesta norma amb multes força elevades.

També s'advertia a determinats gremis (els fabricants de vidre, els terrissaires, els ollers o els flequers) de la perillositat d'incendi en exercir les seves activitats en zones de la ciutat molt poblades; els obradors d'aquests oficis implicaven l'existència d'un forn i d'un magatzem de llenya o de carbó que eren molt perillosos.

Barcelona

Al principi del segle XIX, Barcelona era una ciutat de poc més de 100.000 habitants, envoltada de muralles i la gran majoria dels carrers eren estrets, irregulars i curvilinis, mantenint els seus orígens medievals. Durant aquests anys, les primeres dècades del XIX, s'emprengué la construcció d'algunes vies principals: es va finalitzar el traçat de la Rambla i l'obertura del carrer Ferran que, conjuntament amb els carrers Unió, Jaume I i Princesa –obres iniciades més tard–, varen formar l'únic eix transversal de la ciutat vella.

1. Tasques de salvament durant un incendi. Gravado del segle XIX. (Font: Jesús Mestre Campi)

2. Vista de la Plaça Nova i una de les portes antigues de Barcelona (1806). (Font: ICGC)

Vista de Barcelona des de la Barceloneta, segons C. Moulinier (1802-1803). (Font: Jesús Mestre Campi)

2. LA FORMACIÓ DE LA COMPANYIA DEL COS DE BOMBERS (1825-1864)

1817

Primera “caserna en funcions”: edifici dels Comuns Dipòsits (a tocar de Plaça Sant Jaume)

El ple municipal acorda la conveniència de tenir un guarda que cuidés d'un carro, d'un cavall i dels útils idonis per apagar incendis, entre els quals es comptava una bomba hidràulica gran –però força vella, ja que s'havia comprat l'any 1779– i altres de manuals.

Esdevindria la primera caserna (en funcions de magatzem on desar el material comú), i per tant embrió d'un cos de bombers estable.

10

Escena típica d'un incendi del segle XIX; els bombers i la gent que els ajuden. A primer terme, una bomba hidràulica en funcionament. (Font: Jesús Mestre Campi)

1825

Primer reglament de constitució del cos

El dia 22 de desembre, el ple municipal aprova un reglament segons el qual l'Ajuntament assumia la responsabilitat de pagar uns sous i d'equipar la companyia de bombers, formada per 25 homes i dirigida pel mestre d'obres municipal; se'ls pagava una minsa mensualitat i els jornals complets per cada intervenció en un incendi, a més d'una gratificació especial als quatre primers homes que arribaven a la plaça Sant Jaume després de tocar-se el repic de campanes.

Als integrants de la companyia també se'ls facilitava una gorra i se'ls dotava de materials: escales, galledes i eines útils.

1833

Aprovació d'un nou reglament (29 de març de 1833)

La companyia la formaven aleshores 45 bombers, dels quals 30 paletes o manobres, 8 fusters i 2 manyans, que quedaven a les ordres d'un comandant i quatre caporals. També es decidí dotar la companyia amb un pressupost de 1.000 lliures catalanes l'any, a més de les mensualitats i els jornals per cada incendi.

Es va nomenar a Josep Mas i Vila, arquitecte de l'Ajuntament, comandant i primer cap de la companyia de bombers de Barcelona; poc després, el mes de juliol, es va facilitar un casc a cada bomber de la companyia.

1835

Barcelona, una època convulsa: la Crema de convents

Amb la mort de Ferran VII finalitza la monarquia absoluta. La regència d'Isabel II s'inicià al mateix temps que els sectors més conservadors declaraven la Primera Guerra Carlina i, a les ciutats principals, els sectors radicals provocaven revoltes populars per impulsar l'establiment d'un règim constitucional i un sistema polític liberal.

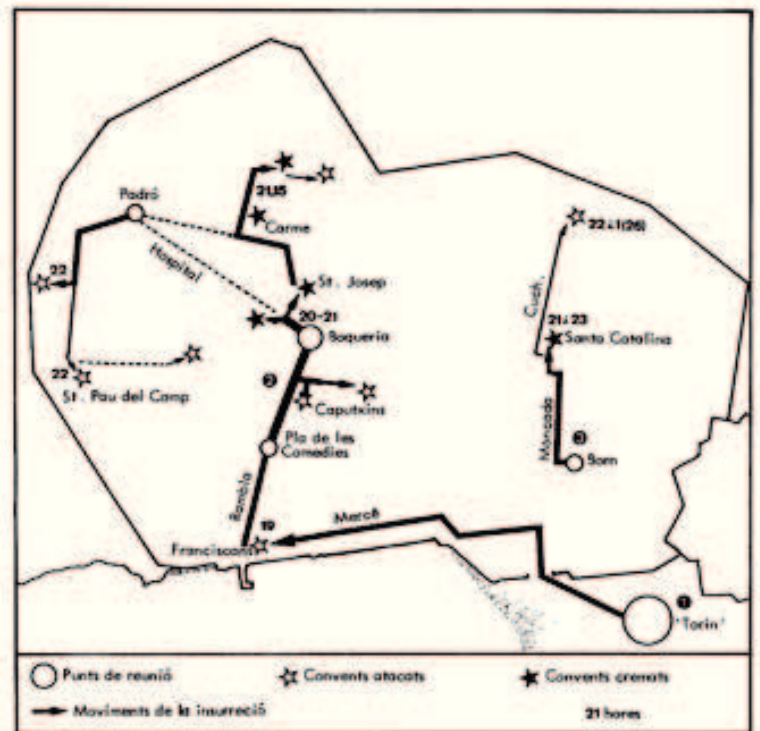
L'estiu del 1835 hi havia molt descontent a Barcelona tant per qüestions polítiques com per l'encariment dels preus de les subsistències bàsiques. Així, un aldarull originat a la plaça de toros de la Barceloneta va propiciar una revolta popular en què es varen atacar 12 convents de religiosos, dels quals cinc s'incendiaren totalment. La nit de Sant Jaume de 1835 s'ha recordat com la de la crema dels convents, i també com dels pitjors incendis que ha patit la ciutat.

Crema de convents de la nit de Sant Jaume del 1835. La bullanga del 25 de juliol va suposar l'atac i l'incendi de la majoria dels convents barcelonins. (Font: Jesús Mestre Campi)

Pocs dies després, el 5 d'agost, una nova revolta va cremar la fàbrica de vapor de Bonaplata, Vilaregut i Rull, situada al carrer Tallers, la primera que s'havia construït a Barcelona.

Plànol de Barcelona amb ubicació dels incendis (Font: Jesús Mestre Campi)

Creació del cos de sapadors (Militar del cos d'enginyers encarregat del treball de sapes i altres excavacions)

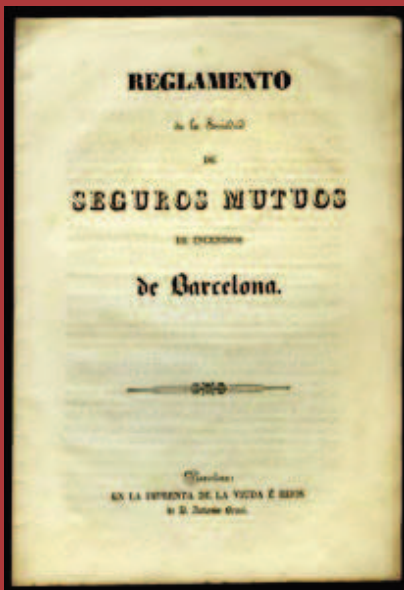
En tots dos casos, l'actuació dels bombers, de la Milícia i dels propis ciutadans va ser inútil en relació als recursos disponibles.

Conseqüència dels esdeveniments de l'estiu de 1835, es decideix la formació d'una companyia de sapadors dependent de la Milícia i sotmesa a disciplina militar, que substituiria l'organitzada per Mas i Vila. La companyia tenia la seva pròpia caserna en l'antic convent dels Agustins Descalços, un dels edificis de religiosos atacats feia poc.

1836

Creació de la Societat d'Assegurances Mútues contra incendis

Els incidents de l'estiu del 1835 també foren decisius per la formació de la Mútua, una institució constituïda amb fins filantròpics, sense l'objectiu de guanys econòmics, i amb el suport de l'Ajuntament i del governador civil. Els primers anys de la Mútua foren força difícils, davant la inseguretat generada per la guerra Carlina. Tot i així s'adquiriren els utilitatges imprescindibles, com 12 galledes de cuir i 144 de lona, diversos tipus d'escales, una mànega de seguretat o sac de salvament de persones i efectes preciosos, una barca de lona, un aparell Paulin per preservar qui l'utilitzés d'intoxicació per fum i, finalment, tres bombes hidràuliques de París que es van rebre l'abril del 1839.

Coberta del primer reglament i a la dreta, segell de la Sociedad de Seguros Mutuos de Incendios, de l'any 1836.

Pòlissa de la Mútua, segons un disseny del final del segle XIX. (Font: Jesús Mestre Campi)

- a Casaque.
- b Masque en verre.
- c Sifflet.
- d Ajustage en cuir.
- e Anneau.
- f Ceinture.
- g Collet auquel s'attache le boyau à air.
- h Bretelles.
- i Braccellets.
- j Boyau à air.
- k Boyau à eau.
- l Lanterne.
- q Boyau adapté à la lanterne et fixé sur le devant de la casaque.

Fig. 19.

1839

La companyia de Sapadors-bombers (cos d'estructura militar que en aquell moment realitza les actuacions en cas d'incendi)

L'Ajuntament cedeix part de la casa dels Comuns Dipòsits de la plaça Sant Jaume a la Mútua perquè la utilitzés com a magatzem.

També, d'acord amb l'Ajuntament, es van preparar unes modificacions al reglament amb el propòsit d'adaptar-lo a la nova situació, on la Milícia i la Mútua es repartien les responsabilitats del servei d'extinció d'incendis: una havia d'aportar els bombers i l'altra, facilitar el material. D'aquesta forma, el municipi quedava sense responsabilitats directes en la qüestió.

1842

Petició de la Societat d'Assegurances a l'ajuntament de formar una nova companyia de bombers

Finalment, el març del 1844 i després d'un important incendi al carrer de la Riera de Sant Joan, el municipi va tornar a encomanar a Josep Mas i Vila la reorganització de la companyia. Aquest va cridar una trentena d'homes que s'estructuraren segons els reglaments del 1833. Es reorganitza per tant la plantilla amb 30 homes.

Barcelona. La densitat d'habitatges i indústries

La tradició de la indústria tèxtil a Barcelona és llarga, si bé s'intensifica la dècada de 1840 amb una concentració de fàbriques del sector dins la ciutat emmurallada, en començar a introduir-se maquinària de vapor i a configurar-se uns establiments fabrils molt més complexos instal·lats en barris que, com el conjunt de la ciutat, registraven un fort augment de població. La densitat d'habitatges i indústries a la ciutat augmentava el risc de patir sinistres.

El juliol del 1844 de la fàbrica de vapor de Miquel Capdevila, situada entre els carrers de la Riereta i de l'Aurora (fàbrica tèxtil), fet que va posar en evidència el perill i la manca de recursos disponibles. La gran majoria dels conats i petits incendis tenien el seu origen a les xemeneies i en els mobles de cases particulars.

1845

Adquisició de noves bombes hidràuliques i nou reglament

Finalment les reclamacions del cap de bombers i les pressions de la Societat d'Assegurances foren escoltades per les autoritats municipals que, al principi del 1845, van aprovar l'adquisició de dues noves bombes hidràuliques.

També l'aprovació d'un nou reglament que repartia la gestió de la companyia entre l'Ajuntament i la Mútua a parts iguals i feia recaure el manteniment de l'utilitatge en aquesta darrera, que seguia tenint amb tal finalitat l'edifici dels Comuns Dipòsits. Els primers caps foren el ja conegut arquitecte municipal Josep Mas i Vila i, per part de la Mútua, Josep Nolla, també arquitecte.

[dades estadístiques]

La direcció de la companyia es confiava a dos caps, un nomenat per l'Ajuntament i un altre per la Mútua, i la formaven un total de 110 homes. repartits en: 11 brigades, 10 amb 9 paletes o manobres i un fuster, i la restant composta de manyans als quals es confiaven el manteniment i la utilització de les bombes.

1847

La figura d'Antoni Rovira i Trias (1816-1889)

L'arquitecte Antoni Rovira i Trias és nomenat Cap del cos el dia 1 d'abril. S'inicia un període que consolidarà definitivament el Cos de Bombers de Barcelona. La gestió era aleshores de titularitat compartida entre l'Ajuntament i la Mútua, la companyia privada d'assegurances contra incendis.

Font: sense determinar (fons escanejat de la col·lecció fotogràfica de bombers de Barcelona)

Fites de Rovira i Trias en la professionalització i modernització tècnica del cos:

Professionalització del cos. Introducció de nous perfils especialitzats: el guarda-magatzem, l'avisador, els maquinistes, el metge, el professor de gimnàstica.

Nova organització dels espais comuns: oficines, taller, magatzem de material.

L'establiment d'una brigada de guàrdia al llarg de tot el dia, unes instruccions mensuals del personal i la Mútua va establir unes bonificacions especials pels bombers que arribaven primers als incendis.

[Dades estadístiques]

El nombre de bombers va passar a un total de 120 –42 paletes, 42 manobres, 24 fusters i 12 manyans– que es dividien en dues companyies, les quals comptaven cada una amb 6 brigades. Les 12 brigades es repartien a raó de tres per cada un dels quatre districtes de la ciutat.

Gravat francès de mitjan segle XIX que mostra la utilització de les escales i del sac de salvament durant un incendi.
(Font: Jesús Mestre Campi)

*Trompeta d'ordres. Dibuixos de Henrich H.
(Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)*

*Uniforme de gala. En aquella època la despesa dels uniformes anava a càrrec dels bombers mateix. Dibuixos de Henrich H.
(Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)*

Incendi de la fàbrica de vapor Capdevila i Mata del carrer de la Riereta, el 15 de febrer de 1851.

1851

Incendi de la fàbrica de vapor Capdevila i Mata

Situada al carrer Riereta, fou un dels pitjors incendis que va patir la ciutat. Les operacions d'extinció de l'incendi van durar tres dies i nou bombers en resultaren ferits. En aquests anys també cremaren vapors tan importants com els de Joan Vigo, el de Bonaplata i Canti a Sant Martí, el de Pelegrí Vilaregut a Gràcia, el del Sr. Achon o la Industrial Algodonera, a més d'un incendi que hauria pogut tenir conseqüències molt greus, però que els bombers aconseguiren d'apagar a temps, a la fàbrica de gas de la Barceloneta.

1854

Abajo las murallas. Un període d' importants transformacions econòmiques i socials

El 7 d'agost de 1854, sota la consigna Abajo las murallas!!!, es van iniciar els treballs d'enderroc de la muralla de Barcelona. La segona meitat del s. XIX constitueix una període decisiu per a la història de la ciutat de Barcelona. Importants transformacions econòmiques i socials en modificaran la fesomia urbana i la introduiran en el camí de situar-se dins el grup de les grans metròpolis europees. La demografia de la ciutat traduirà i reflectirà els canvis urbans. Les noves funcions de la capital catalana, el creixement del nombre d'habitants, la diversificació social, l'arribada de nous immigrants, la davallada de la natalitat i la permanència d'una elevada mortalitat causada per endèmies i epidèmies (difoses a causa de les deficientes condicions higièniques, d'habitabilitat

i de treball) esdevindran problemes urbans que incidiran fortament sobre l'estructura física de la ciutat.

1855

Instal·lació de les primeres plaques indicadores de les boques d'incendi a la ciutat

Transcripció del Llibre d'Actes de la sessió celebrada a Barcelona el dia 25 de maig de 1885: "Otro, para que se acuerde la adquisición de cuatrocientas planchas para colocar en las fachadas de los edificios a objeto de indicar los puntos donde existent emplaçades las bocas de riego".

Col·lecció històrica del CAU del Jubilat.

18

1856

Publicació del "Manual para la extinción de incendios"

Aquesta obra establirà el model organitzatiu del cos i en serà referència durant més de 100 anys. Rovira i Trias recull la seva experiència com a Cap de Bombers i posa de manifest la importància en la organització d'una companyia de bombers en un context de societat industrial que començava a enderrocar les muralles medievals i a construir l'Eixample. Rovira va ser un fervent defensor de la municipalització del servei.

Font: Web de Bombers de Barcelona (document digitalitzat)

Barcelona

Té una població aleshores de 235.060 habitants. El nombre de residents a la ciutat i als pobles de la rodalia es duplica respecte la dècada anterior. Aquest creixement extraordinari degut a la forta immigració que acudia en resposta a la demanada de les noves indústries, es va produir dins del mateix perímetre urbanístic: el delimitat per les muralles. A la Barcelona de la segona meitat del vuit-cents el procés d'industrialització anà acompanyat d'unes dures condicions laborals, la insalubritat dels habitatges, juntament amb la insuficiència d'equipaments i infraestructures assistencials i sanitàries, cosa que repercutia en la salut de la població, sobretot entre les classes obreres.

Vista aèria de Barcelona l'any 1860 en el moment en què les muralles són enderrocades. Litografia acolorida d'Onofre Alsamora. (Font: AHCB)

1860

Una dècada de transició i de definició per a la companyia de bombers de Barcelona

Tenen lloc en aquest període diversos canvis en la direcció del cos i discrepàncies amb la junta directiva de la Mútua. Les propostes de millora del cos fetes per Rovira i Trias no tingueren el ressò que ell devia esperar i el gener de 1858 ell i el seu ajudant Oleguer Vilajeliu varen presentar la dimissió. Foren substituïts pels arquitectes Francesc Daniel Molina i Josep Simó Fontcuberta, respectivament.

Barcelona. Aprovació del Plà Cerdà

Té una població aleshores de 249.209 habitants. El govern de Madrid aprovà l'any 1860 un nou projecte d'Eixample dissenyat per Ildefons Cerdà, en contra de la opinió dels barcelonins que preferien el projecte que havia guanyat el concurs convocat per l'Ajuntament l'any anterior, realitzat per l'arquitecte i cap de la companyia de bombers Antoni Rovira i Trias.

Pla oficial de la Ciutat Nova, fet l'any 1858 per N'Anfós Cerdà (sic). Primer full. (Font: ICGC)

Gravat amb l'incendi de 1861.
(Font: <http://bit.ly/1zFKbiH>)

Bombers apagant el foc. (Font:
<http://bit.ly/1xRzM39>)

1861

Incendi del Liceu

El 9 d'abril de 1861, un gran incendi va destruir totalment el Teatre del Liceu en poc més de tres hores; segons explica el corresponsal del Diari de Barcelona, les flames es podien veure des de Sant Feliu de Llobregat i la resplendor s'apreciava des de Sabadell i Terrassa.

Rovira ja havia insistit en la necessitat de tenir una clara política de prevenció, cosa que es reduïa únicament als bans anuals recordant l'obligatorietat de netejar les xemeneies els mesos de setembre i octubre, i algunes ordenances especials en casos com les fàbriques de vapor.

La insistència de Rovira se centra en concret en els teatres i en les sales públiques on es pot reunir molta gent; analitza especialment el cas del Liceu on hi ha molt material combustible –fusta, tela, cartó, etc.– i que està rodejat d'altres edificis. Rovira aconsella d'instal·lar diverses bombes hidràuliques amb els corresponents dipòsits d'aigua per poder atacar el foc com més aviat millor.

3. L'ORGANITZACIÓ DEL COS DE BOMBERS (1865-1889)

1865

Municipalització del servei

La Societat de Socors Mutus contra Incendis decideix abandonar la gestió de la companyia de bombers que al llarg de 15 anys havia assumit plenament. La proliferació de societats d'assegurances a partir del 1857 que també es dedicaven als incendis i la dimissió d'Antoni Rovira l'any següent en foren, molt probablement, les raons. L'ajuntament ordena la confiscació de tots els béns de la Mútua, que passen a propietat municipal, i assumeix la responsabilitat sobre el servei.

Aprovació d'un nou reglament (29 de març)

Estableix que el cap dels bombers no caldrà que tingui cap titulació acadèmica –fins aleshores sempre havien estat arquitectes o mestres d'obres–, i la direcció dels incendis recau en els dos arquitectes o mestres d'obres municipals, també nomenats directors. Es determina un nombre de personal mínim de 120 homes i el màxim de 200. El reglament presentava minses innovacions i no contenia la previsible, esperada i necessària reforma.

Barcelona: un període de creixement demogràfic al nou Eixample

Ciutat Vella perd població a causa de la forta industrialització i densitat d'habitants. Entre el 1865 (data que es pot considerar com l'inici de l'ocupació de l'Eixample) i el 1888, els increments se situen a la ratlla de 3.000 persones l'any.

1868

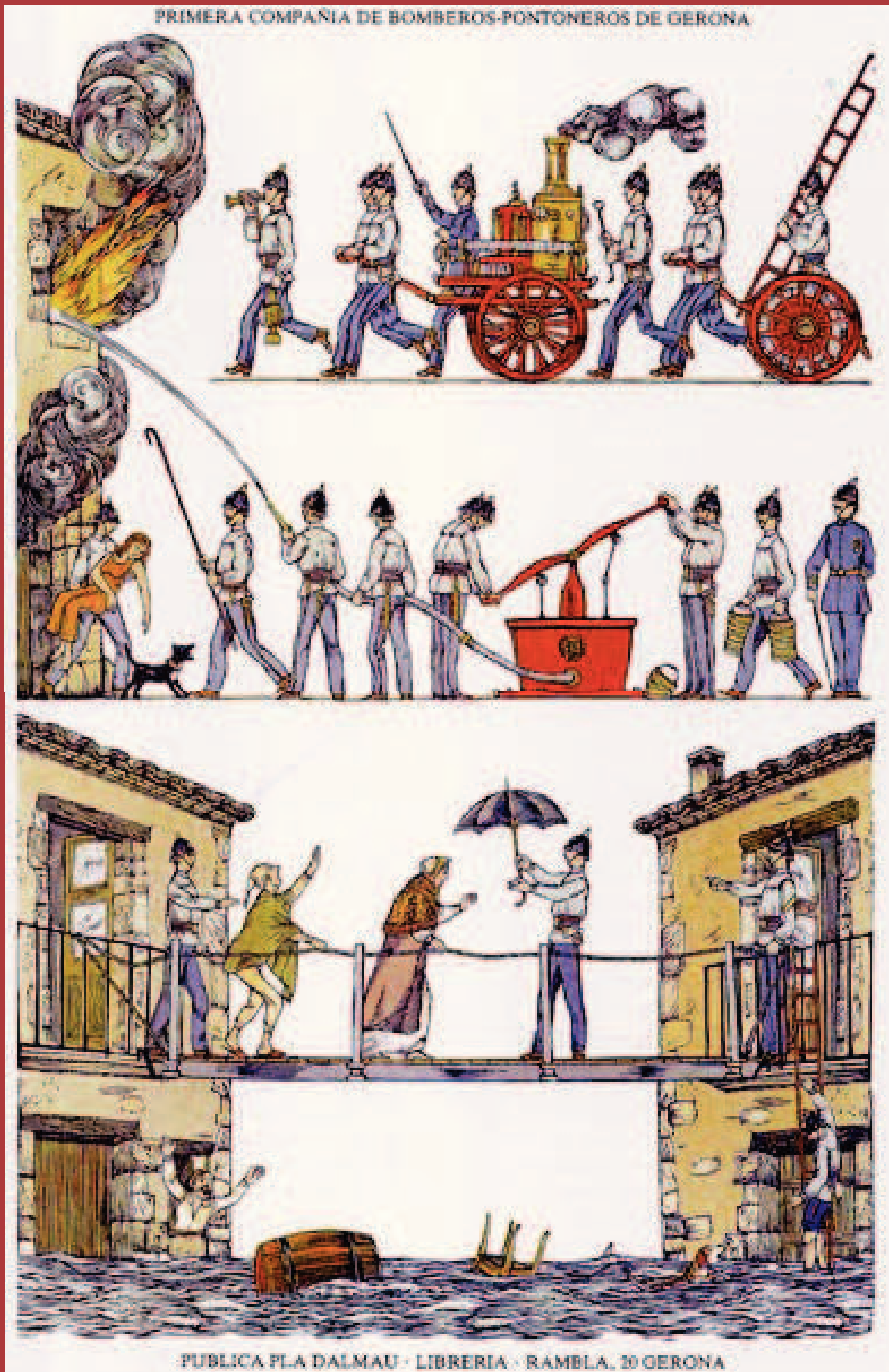
Un nou reglament i nomenament de Rovira i Trias com a cap del Cos de Bombers

El nou reglament assimilava definitivament les propostes que Rovira i Trias havia promogut 10 anys abans: el cos disposava ja de pressupost propi.

La direcció es concentrava en la figura del director del Cos, dos subalterns (arquitectes o mestres d'obra), un brigada, quatre capatassos de 1a, 28 capatassos de 2a, i 85 bombers; completaven la companyia un guarda de magatzem i avisador, un professor de gimnàstica, dos físics i un enginyer industrial.

També s'establien una sèrie de mesures que afavorissin la progressiva professionalització, com les instruccions periòdiques, els exercicis de simulacres i, especialment, una complicada taula de gratificacions econòmiques segons la rapidesa en arribar a la caserna i el tipus d'incendi.

Rovira i Trias va ser nomenat oficialment cap del Cos de Bombers a l'abril del 1868.

Estampa dels bombers de Girona del 1871, on es mostra tot el seu utilatge i equipament. Destaca la presència d'una bomba de vapor, d'una altra d'hidràulica i les tasques de salvament dels bombers en un aiguat. (Font: Jesús Mestre Campi)

1.

2.

3.

1. Uniforme de gala. En aquella època la despesa dels uniformes anava a càrrec dels bombers mateix. Dibuixos de Henrich H.

(Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

2. Bomber de Barcelona amb les mans a les butxaques, amb gorra de plat i brusa ampla i una pipa a la boca.

(Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

3. Bomber de Barcelona amb vestit de treball: es recolza en una clau de pas de la canonada d'aigua en la qual hi ha connectada una mànega. Porta casc i una destreal al cinyell. Dibuixos de Henrich H.

(Font: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona)

Barcelona. Desmantellament de la fortalesa de la Ciutadella

L'any següent s'aprova el desmantellament de la fortalesa de la Ciutadella, i es cedeix el sòl alliberat a l'Ajuntament.

Incendis importants: fàbrica de pianos de Bernareggi i Cia.

Entre els principals incendis d'aquest període hi ha el de la fàbrica de pianos de Bernareggi i Cia., del carrer de Ponent, la més important de la ciutat i que estava preparada pels incendis ja que tenia una bomba hidràulica i el seu corresponent dipòsit d'aigua.

1875

Incendi del Palau Reial

La nit del dia de Nadal del 1875 es va produir un incendi en els pisos superiors de l'edifici del Palau Reial, a la plaça Palau cantonada amb la plaça de les Olles. En poc temps el foc es va estendre per tot l'edifici i va destruir aquest esplèndid palau renaixentista.

Incendie du Palacio Real de Barcelone. (Font: ICGC)

1876

Increment del nombre d'efectius

Augment el personal fins a 160 homes i es van prendre una sèrie de mesures descentralitzadores, entre les quals destaca l'augment dels subalterns fins a quatre; cada subaltern era el cap immediat d'una de les quatre seccions en què es dividia la companyia corresponents als districtes urbans.

Aquesta mesura estava directament relacionada en un projecte de Rovira per construir una caserna per cada districte, projecte que començà a concretar-se l'octubre del mateix any quan l'Ajuntament va aprovar el pressupost per construir una caserna a la ronda de Sant Pau.

El reglament també establí dos guàrdies de prevenció entre les 8 del vespre i les 5 del matí amb un capatàs i dos bombers, i augmentava els dies destinats a instruccions, exercicis i demostracions públiques.

*Utilitatge dels bombers a
finals del segle XIX.
Bomba d'aspersió.*

*Utilitatge dels bombers a
finals del segle XIX.
Bomba d'expulsió.*

1877

Primera mort oficial en acte de servei

El 26 de març de 1877, al carrer Hospital, propera a la Rambla. El foc es va estendre cap a un magatzem de vímet del costat i va atrapar Joan Klein i Noriega, primer subaltern del Cos de Bombers i jove arquitecte.

Barcelona. Primera línia telefònica

La ciutat compta aleshores amb 353.853 habitants.

La primera línia telefònica instal·lada a Espanya data de l'any 1877. Unia el castell de Montjuïc amb la Ciutadella que aleshores encara allotjava un destacament militar..

Barcelona. Insuficiència en número i dificultats d'accés a les boques d'incendis

En aquests moments ja hi havia diverses boques d'incendis instal·lades, encara que insuficients. El principal problema era que la clau la guardava la Companyia d'Aigües de Barcelona i no estava disposada a confiar-la als bombers. La polèmica es va suscitar en un incendi succeït aquest any al carrer Ferlandina, on no va aparèixer una de les 150 boques d'incendi que la Companyia d'Aigües s'havia compromès a instal·lar. Malgrat els requeriments dels bombers, l'Ajuntament no va obligar la Companyia a confiar la clau.

*Bomba Merrywather, adquirida per Bombers de Barcelona l'any 1878 amb la dotació completa d'efectius.
(Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)*

27

1881

Incendis

Molts dels incendis d'aquest període dels quals es conserva informació tenen el seu origen en mancances de prevenció per part dels particulars, com el de la fàbrica de focs artificials El Relámpago, de Gràcia, del maig del 1881; l'explosió d'una caldera de vapor en una fàbrica de teixits del carrer Amàlia, el juny del 1882, que va suposar la mort de 12 treballadors i l'enrunament de l'edifici.

1887

Projecte de pla de prevenció i dimissió de Rovira Trias

Amb motiu de l'Exposició Universal del 1888, el Cos de bombers va preparar un extens pla de prevenció i un colla d'exercicis públics amb el propòsit de servir d'entreteniment. Tanmateix l'Ajuntament no va aprovar bona part d'aquests projectes de Rovira i, després de diverses discussions, aquest va presentar la dimissió del càrrec el 15 d'octubre de 1887, que no va ser acceptada. Finalment dimiteix el 26 de juliol de 1888. Com a resultat del concurs públic per a arquitectes es nomena a Pere Falqués. Amb Rovira i Trias finalitzà tota una època caracteritzada per la progressiva organització i perfeccionament del Cos de bombers barceloní.

Barcelona. La ciutat es prepara per acollir l'Exposició Universal de 1888.

La ciutat comptava aleshores amb 405.913 habitants. Una forta onada immigratòria va ser el factor clau en el creixement demogràfic de la ciutat al llarg de la segona meitat del s. XIX. La dècada 1887-97 fou la de major increment per arribada de població. Els immigrants procedents de les comarques de Catalunya no expliquen per si sols el creixement de l'aglomeració barcelonina, se'ls ha d'afegir els procedents de fora de Catalunya (treballadors sense qualificar procedents de València i Aragó, també de Múrcia i Galícia, arribats a Barcelona a partir de la dècada dels quaranta) que acudien a la ciutat per treballar en la construcció de l'Exposició Universal de 1888.

1888

Una nova caserna central, dins del recinte de l'Exposició Universal a la Ciutadella

La celebració de l'Exposició Universal de 1888 donarà l'empenta a l'expansió del cos de bombers. En primer lloc, farà possible la intercomunicació telefònica entre les cinc casernes existents.

Un cop clausurada, es decideix adaptar l'antic Palau del Governador (dins del recinte de l'Exposició Universal a la Ciutadella) com a nova caserna central de bombers. Malgrat la seva mala ubicació, la deficient comunicació amb la ciutat i la manca d'adequació de l'edifici per al nou ús, aquesta caserna serà la central fins el 1932, moment en què serà substituïda per la nova caserna central del c/Provença.

Bomba a braç accionada per quatre bombers en un exercici de pràctiques al pati del Parc de la Ciutadella, a finals del segle XIX. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

L'ús de les mànegues de salvament al cos de Bombers data de 1836. Aquí fent pràctiques a la caserna de la Ciutadella. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Línia telefònica a les casernes

Rovira ja havia plantejat l'any 1879 un projecte per unir les casernes mitjançant telèfons o per línia telegràfica però el ple municipal va desestimar el projecte al·ludint que encara no hi havia cap llei estatal que regulés la instal·lació de línies telefòniques. Es va haver d'esperar fins al maig del 1888, al moment d'inaugurar-se l'Exposició Universal, per dotar definitivament les casernes de bombers d'una línia telefònica.

Barcelona. L'exposició universal de 1888

El 1888 Barcelona tenia 530.000 habitants i era la segona ciutat més important d'Espanya en el pla polític, i la primera a nivell industrial. En l'àmbit internacional, les Exposicions Universals, iniciades a París el 1855, vivien un moment de gran apogeu. Eren considerades els majors esdeveniments polítics, econòmics i socials del món, en els quals cada país pogués exposar els avenços tecnològics i fes gala del seu potencial econòmic i industrial. L'any 1888 Barcelona va acollir-ne una a iniciativa de l'alcalde Francesc Rius i Taulet, que va comptar amb la participació de 30 països d'arreu del món. La seva organització va ser considerada un èxit i va permetre, entre d'altres canvis, la urbanització del Parc de la Ciutadella, que, un cop finalitzat l'esdeveniment, es va convertir en el parc més gran de la ciutat; així com la urbanització de tot el front marítim de la ciutat, entre el parc de la ciutadella i la Rambla, construint el passeig de Colom i un nou moll: l'actual Moll de la Fusta.

Vista General dels pavellons al Parc de la Ciutadella

(Font: http://ca.wikipedia.org/wiki/Exposici%C3%B3_Universal_de_Barcelona_%281888%29)

1889

Pere Falqués, nou cap del cos

Nomenament de Pere Falqués i Urpí (1850-1916), arquitecte municipal en cap i president de l'Assoc. d'Arquitectes de Catalunya, com a nou cap del cos, en substitució de Rovira. La gestió seguirà els criteris establerts per Rovira. Les seves principals fites com a cap de bombers van ser: modernització de l'utillatge; incorporació d'escales i bombes sobre els vehicles, cosa que farà més eficient la feina; impuls a la reforma de la xarxa de casernes repartides per la ciutat per millor temes de mobilitat i requeriments d'allotjament dels vehicles a tracció animal i motora.

Anunci de la casa barcelonina Biosca de materials contra incendis. (Font: Jesús Mestre Campi)

4. EXPANSIÓ I MODERNITZACIÓ DEL SERVEI DE BOMBERS (1890-1916)

Inicis del s. XX.

Barcelona. L'agregació de municipis a la ciutat i el fort increment demogràfic

La ciutat del principi del segle XX era una ciutat industrial. El tèxtil constituïa la principal ocupació industrial i es concentrava principalment al Raval i els barris de Sant Pere, però també a la perifèria, especialment a Sant Martí. Era una ciutat que patia problemes endèmics en la infraestructura, les classes populars eren les més desafavorides, i particularment les que es van veure obligades a instal·lar-se a Ciutat Vella, en els habitatges que la pròspera burgesia havia abandonat per traslladar-se a l'Eixample.

Les primeres dècades del segle XX Barcelona viurà dos fets que canviaran la seva fisonomia: d'una banda la paulatina agregació dels municipis limítrofs: Sants, Les Corts, Sant Gervasi, Sant Andreu, Sant Martí i Gràcia l'any 1897; d'Horta (1904), Sarrià (1921) i part del terme de l'Hospitalet (1920 i 1933), fet que comporta un augment important de l'extensió del terme municipal i un augment de la xifra de la població. L'any 1900 la ciutat té 544.137 habitants censats, comptant els municipis del Pla (327.236 hab. només al municipi de Barcelona).

D'altra banda, el factor principal del creixement demogràfic barceloní entre el 1900 i el 1930 fou la immigració, atreta per la demanda de mà d'obra gràcies a l'expansió econòmica relacionada, primer, amb la Primera Guerra Mundial, que afavorí tots els sectors industrials, i més endavant amb tot un seguit d'obres públiques (metropolità, obertura de la Via Laietana, Exposició Internacional). Per aquesta raó es produí un augment absolut i relatiu dels immigrants procedents de totes les regions de la resta d'Espanya, en especial de Múrcia i Andalusia.

La cruïlla passeig de Gràcia i Diagonal, popularment coneguda com el cinc d'oros, en una fotografia del principi de segle; encara no s'hi havia col·locat el monòlit central i es poden veure els fanals de cada cantonada, dissenyats per Pere Falqués. (Font: Jesús Mestre Campi)

Entre 1882 i 1930 Barcelona dobla també el nombre d'edificis (de 26.426 a 53.197). A més van implicar l'aparició dels primers brots de barraquisme, el fenomen dels rellogats i la construcció de les primeres barriades de cases barates.

Reestructuració de casernes

Els canvis socials i econòmics que va patir en aquest període la ciutat afecten també el servei de bombers, amb la incorporació de casernes i cossos de bombers dels fins aleshores municipis limítrofs. Amb l'agregació dels nous municipis la ciutat comptava amb dotze casernes:

- tres de principals (la Central del Parc de la Ciutadella, la de Ronda de Sant Pau, i la de la plaça de Santa Anna)
- cinc de secundàries ((Barceloneta –c/Alegria–, Esquerra de l'Eixample –c/Muntaner 29–, Dreta de l'Eixample –carrers Aragó-Bruc–, Hostafrancs –c/ Creu Coberta 108– i el magatzem de la plaça Santa Caterina)
- quatre de nova incorporació (a Sants, situada a la carretera de Sants, 70-72; a Sant Martí, a la Rambla del Triomf; a Gràcia, al carrer Zurbano, 14 (actual Ramon y Cajal); i a Sant Gervasi, a l'antic edifici de l'Ajuntament.

Bombers de Gràcia, 1891. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Carro portamànegues de la casa sueca Ludvisberg Werkstads, adquirint l'any 1905, a la porta principal del "Cuartelillo del Parque", situat al Parc de la Ciutadella. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Al servei dels nous temps

El cos de bombers es va haver d'adaptar també a la nova estructura urbana, tant perquè aquesta n'impossibilitava el trasllat a peu o amb vehicles de tracció animal al lloc del sinistre com per la força de les noves energies que intervenien en els incendis.

La transformació s'enfocava igualment cap a la professionalització del cos (desaparició del bomber eventual) i la modernització de l'equipament. La nova filosofia era intentar apagar el foc, i no només controlar-lo. Al mateix temps, s'estenia la conscienciació que calia prendre mesures preventives, tant per part dels ciutadans com de l'administració.

Incendis destacats

Teatre Espanyol (1907)

Fàbrica "Industrial Corchera" (25/08/1908)

1892

Instal·lació de les segones plaques indicadores de la situació de les boques d'incendi en servei a Barcelona

Transcripció del Llibre d'Actes de la sessió celebrada a l'Ajuntament de Barcelona el dia 7 de gener de 1892: "Se acuerda la adquisición y colocación de 500 placas indicadoras del sitio donde se hallan emplazadas las bocas de agua con que se alimentan las bombas en caso necesario o de incendio por un importe total de 1.750 ptas".

1904

Instal·lació de les terceres plaques indicadores de la situació de les boques d'incendi col·locades a Barcelona

Transcripció del Llibre d'Actes de la sessió celebrada a l'Ajuntament de Barcelona el 10 de maig de 1904: "Se acuerda la adquisición por el precio total de 1.925 ptas de otras tantas (500) placas de metal esmaltado para instalar en las fachadas de los edificios con el objeto de indicar la situación de las bocas de incendio".

1909

Setmana Tràgica i la crema de convents

Es coneix com a "Setmana Tràgica" les revoltes populars que es van desencadenar a Barcelona, i altres ciutats industrials catalanes com a conseqüència de la mobilització de reservistes per ser enviats al lluitar al Marroc. La denominada Guerra de Melilla era percebuda com una qüestió aliena a Catalunya. El sentiment d'injustícia va augmentar amb el fet que els fills de les famílies riques podien comprar l'exempció, a un cost insoluble per les classes obreres. Durant els esdeveniments va brotar l'anticlericalisme latent a la societat catalana: s'acusava al clergat d'estar sempre a favor dels rics i els poderosos. Conseqüència dels avalots i els enfrontaments que van tenir lloc entre la població i les forces armades, al llarg dels dies 27 i 28 s'incendiaren nombrosos edificis religiosos.

Vista de Barcelona durant la Setmana Tràgica, amb esglésies i altres edificis cremant. (Font: Josep L. Roig: Historia de Barcelona, Ed. Primera Plana S.A., Barcelona 1995).

Convivència entre la tracció animal i la tracció mecànica, pels volts de 1910. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1911

Incendis destacats

Incendi de la fàbrica de cotó de Casimir Casaramona (09/03/1911)

35

(Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1913

El cos passa a tenir un caràcter de servei permanent

S'inicia la redacció d'un nou reglament, amb voluntat de reformar substancialment l'estructura del cos. Fins aleshores havia sigut voluntari i en aquest moment passa a tenir caràcter de servei permanent.

Es redueixen el nombre de casernes i seccions, passant a quatre: la central del parc de la Ciutadella, la d'Hostafrancs-Les Corts (al carrer de la Creu Coberta, 108), la de Gràcia-Sant Gervasi (a la plaça de Lesseps-carrer Gran de Gràcia) i la de Sant Martí-Sant Andreu (carrer de la Sagrera, 2).

El cos restava format per 264 homes, dels quals 138 eren professionals i la resta formada per eventuais, veterans i jubilats, i aspirants.

Caserna de la Ciutadella, principis del segle XX. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Exercicis gimnàstics al pati de la caserna de la Ciutadella.

Barcelona. Un context de gran dinamisme polític i social

El segle XX començava a Barcelona amb el triomf de la Lliga Regionalista a les eleccions municipals de 1901 i l'aparició en escena de Francesc Cambó, Josep Prat de la Riba i l'arquitecte Puig i Cadafalch, entre altres. El seu discurs polític s'emmarca en un esperit de refundació del país. Amb aquest objectiu, s'empren una ambiciosa tasca de planificació i construcció de grans infraestructures i equipaments públics. En aquest context de gran dinamisme polític i social, i atès el gran èxit de l'Exposició Universal de 1888, es planteja la necessitat d'organitzar un nou esdeveniment internacional que actuï de catalitzador i aparador d'aquestes dinàmiques.

1915

Incendi del Teatre Principal de la Rambla

Novembre de 1915

Barcelona

612.573 habitants [Font: Idescat]

Mobles salvats de l'incendi del Teatre Principal de la Rambla. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

37

1916

Reestructuració de casernes i nou cap

La ciutat compta en aquests moments amb quatre casernes: la central de la Ciutadella; la d'Hostafrancs; la de la Sagrera i la de Lesseps/Gràcia. Tan sols tres anys després de la seva posada en servei, el 1919, la caserna de Lesseps es tanca, i els seus recursos es reparteixen entre les 3 casernes restants.

Aquest mateix any mor Pere Falqués i el succeeix l'arquitecte Andreu Audet i Puig (que ja n'era cap de secció).

5. LA PROFESSIONALITZA- CIÓ DEL COS (1917-1931)

1917

Nomenament d'Audet i Puig i professionalització del comandament

El nomenament de l'arquitecte Andreu Audet com a cap del Cos de Bombers va suposar un canvi en la política municipal; fins al moment s'havia tendit a situar homes de prestigi en el comandament del Cos, com van ser Antoni Rovira i Pere Falqués, els quals també tenien altres atribucions professionals dins de l'Ajuntament que els limitaven la dedicació al servei d'extinció d'incendis. El reglament del 1917, en introduir la incompatibilitat entre els càrrecs del Cos de Bombers i els de les altres dependències municipals, afavoria una major consagració al comandament, una professionalització igual a la que s'exigia a la resta del personal.

Bicicletes adquirides l'any 1918 per aconseguir més rapidesa en el desplaçament al lloc dels sinistres. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Torre de pràctiques de la Caserna Central de la Ciutadella, 1919. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1918

Nova adquisició de materials

Dotació del servei d'extinció d'incendis d'un utillatge més modern; primer s'adquiren, el març del 1918, set bicicletes de la casa Ciclos Montpeó, SA per facilitar uns desplaçaments més ràpids dels bombers i, pocs mesos després, quatre furgons de 17 CV de la casa Ford. Aquestes darreres adquisicions de materials van ser considerades insuficients pels responsables del Cos que insistien en la necessitat d'emprendre una àmplia reestructuració: les bombes de vapor i els furgons de tracció animal ja quedaven molt antiquats des de l'aparició de les bombes a motor instal·lades sobre xassis d'automòbil, ja força habituals en els serveis d'incendis de les principals ciutats europees a partir del 1910.

1919

Incendi al Teatre del Centre Moral i Instructiu de Gràcia

Situat al carrer de Ros de Olano, número 9, la secció teatral d'aquesta entitat funciona des de 1884. Es va destruir completament.

Fons escanejat de la col·lecció fotogràfica de bombers de Barcelona

1920

Modernització de l'utillatge

A instància d'Audet, l'ajuntament va acordar l'adquisició de diversos automòbils de la casa Delahaye, per un preu total de 108.400 ptes; eren dues autobombes i una escala

Magirus aplicada a un xassís Delahaye, als quals en seguirien diversos més els anys següents. En total, entre 1922 i 1923, es va rebre una escala de 26 metres, tres tanc bomba i dos furgons bomba de la casa Delahaye, i també dos tractors Fordson –per arrossegar les bombes de vapor– i els xassissos de dues camionetes Ford. Amb aquests automòbils el Cos de Bombers realitzava la primera fase de la modernització de l'utillatge i es deslliurava de les limitacions que suposava la tracció animal.

1922

Compra del furgó bomba Delahaye, encara en funcionament avui

Aquest automòbil és conegut pels bombers com la Genoveva i és una de les peces més destacades de la col·lecció històrica de vehicles del cos.

Bomba tanc Delahaye, de la qual es van adquirir tres unitats els anys 1921 i 1922, durant una demostració al Parc de la Ciutadella. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Vista general de la potència d'aquests vehicles (vuit mànegues). Bombers de Barcelona en conserva una en molt bon estat, coneguda com "La Genoveva". (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

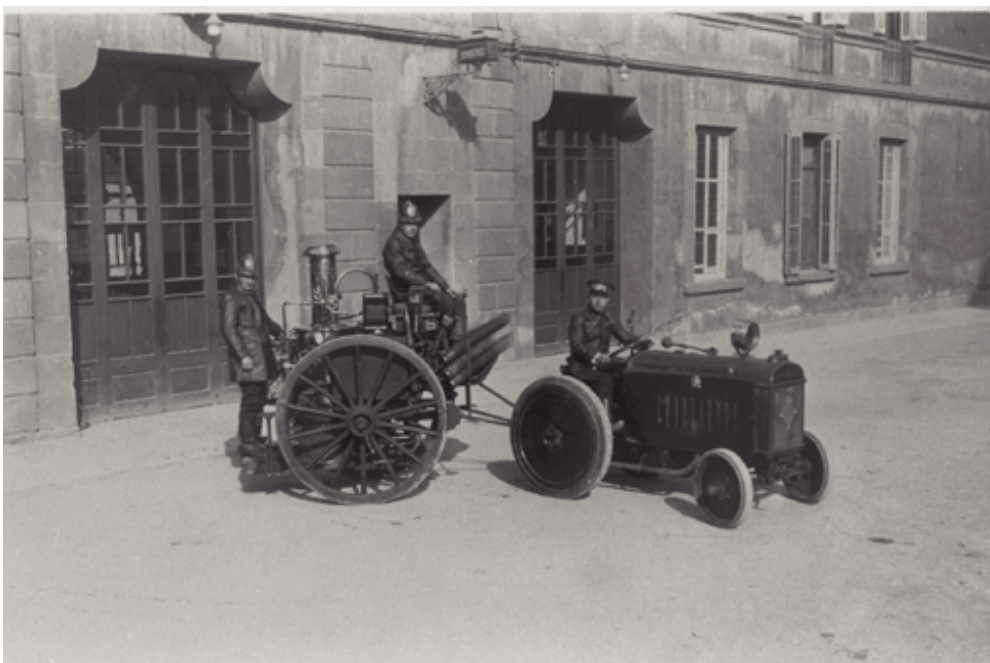

1923

Cop d'Estat de Primo de Rivera

La crisi del sistema de la Restauració borbònica (alternança del partit conservador i del liberal) i la gran inestabilitat política (tretze governs diferents entre 1917 i 1923), propiciaren que el general Primo de Rivera, amb el consentiment del monarca Alfons XIII, donés un cop d'Estat que inicià una dictadura. El cop d'estat es va produir el 23 de setembre. Entre les primeres disposicions del nou règim de Primo de Rivera hi ha la destitució de tots els governs municipals substituint-los per altres de nomenats pel Governador civil de la província. Les conseqüències també es van fer notar en l'administració local, amb el nomenament d'un nou alcalde. Aquesta mesura aviat va afectar el Cos de Bombers i, sobretot, la figura d'Andreu Audet.

El juliol de 1924, amb el pretext de la ineficient actuació en l'incendi del taller metal·lúrgic "El Nuevo Vulcano" de la Barceloneta i arran d'una denúncia anònima, es va obrir un expedient sancionador que finalment va suposar la destitució del cap Audet i fins hi tot la dissolució nominal del Cos, rectificada després en "reforma del Cuerpo". El nou comandament va ser assumit per Emilio Gutiérrez.

41

Tractor Fordson, adquirit el 1923 a Casajuna, arrossegant una bomba Flader, també coneguda com l'Americana, adquirida el 1904. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Equips respiratoris Dräger, adquirits l'any 1923. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1924

Incendi del Teatre Principal

Nou incendi del Teatre Principal, antic Teatre de la Santa Creu (La Rambla, 27).

1926

Reestructuració del personal i nomenament d'una nova direcció

El personal quedava estructurat de la forma següent: un, cap director del servei (Emilio Gutiérrez Díaz), un subcap, (Josep Sabadell i Mercadé), un cap ajudant (Angel Torres i Camarasa), un oficial (Pau Monguió i Font), un metge (Rafel Dalí i Cusi) i un professor de gimnàstica (Fidel Bricall), en el comandament. Altres càrrecs eren el de secretari de la Delegació, un encarregat d'oficines, dos auxiliars dibuixants, sis capatassos de 1a, vuit capatassos de 2a, un capatàs de 1a maquinista xofer i un capatàs de 2a maquinista xofer.

El personal subaltern el formaven 14 bombers preferents, 59 bombers de primera, sis maquinistes, 11 xofers, un pintor, un guarnicioner sabater, un electricista i un fuster; en total, 120 persones.

La confirmació i el nomenament oficial de la nova direcció es va fer, sense el concurs públic reglamentari, el 30 d'agost de 1927, prop de tres anys després de la destitució d'Audet, es nomenava Emilio Gutiérrez, de professió enginyer industrial. Era el primer cap de bombers que no era arquitecte.

1927

Informe de Emilio Gutiérrez

Emilio Gutiérrez, arquitecte, enginyer industrial i cap del servei de Bombers, va presentar a l'aleshores alcalde de la ciutat, el baró de Viver, un informe sobre l'estat del cos de bombers i les seves necessitats, en què remarcava els següents dèficits: serveis de prevenció precaris, tant a nivell d'infraestructures com d'equipament i personal: poques casernes i cap d'elles especialment construïda per a la utilització que se n'hauria de fer; unes bombes de vapor anacròniques i la majoria d'elles en constant estat de reparació; nombre reduït de treballadors; manca de boques d'incendi i manca de previsió en el seu manteniment i conservació; impossibilitat d'intervenció dels bombers en la planificació i execució de les xarxes de canalitzacions i boques d'incendis en l'espai públic i escassa col·laboració de la Companyia d'Aigües de Barcelona amb el servei de bombers.

Les millores que apuntava eren:

Construcció de noves casernes (remodelació de la caserna central de la Ciutadella, trasllat de les d'Hostafrancs i de la Sagrera i finalment construcció de dues de nova planta: una per a Gràcia i Horta, i una altra per a Sarrià i Sant Gervasi; i renovació de l'equipament.

Tot plegat requeria un pressupost que multiplicava per 4 el pressupost ordinari que el cos tenia l'any anterior. Finalment, la comissió municipal de pressupostos atorgà per a l'any 1927 una partida extraordinària de 254.575 pessetes, és a dir, un 10% de la inversió requerida.

1. Plànol-proposta, de 1927, de re-distribució de les casernes a la ciutat, on s'indica la necessitat d'un caserna per a Montjuïc (identificat amb la lletra 'F'). (Font: Jesús Mestre Campi)

2. Quadre de comandament Comandament dels bombers l'any 1927; assegut, al centre, el cap Emilio Gutiérrez; a la dreta, Josep Sabadell i a l'esquerra, Rafel Dalí, el metge. Al darrere, entre Gutiérrez i Sabadell, Fidel Bricall, el professor de gimnàstica. (Font: Jesus Mestre Campi)

2.

1928

Construcció de la caserna del Poble-Sec

L'edifici va ser construït gràcies a la celebració de l'Exposició Internacional de 1929. Va ser en motiu d'aquesta efemèride, i vinculat al seu pressupost, que Bombers de Barcelona va obtenir els recursos necessaris per a la construcció de la Caserna, així com una dotació extraordinària per a adquirir una completa dotació de vehicles i material amb les darreres innovacions contra incendis, i augmentar la plantilla amb noves places fins a 290 bombers.

Aquesta vinculació al projecte de l'Exposició Universal en va determinar la ubicació, al peu de Montjuïc, i no en altres emplaçaments possibles dins la ciutat que s'havien valorat com a més necessaris des del propi Cos. Aquesta caserna neix primordialment de la necessitat de protegir el recinte de l'Exposició Universal de 1929 a Montjuïc; i també de la voluntat de donar servei a un àmbit de fort creixement urbanístic a la ciutat com era aleshores el límits del Raval, el Paral·lel i Creu Coberta.

L'any 1928 l'arquitecte i enginyer Emilio Gutiérrez redacta el projecte del nou parc de bombers de l carrer Lleida, també anomenada de l'Exposició o del Poble Sec. Serà la primera de nova planta construïda ex professo per aquest ús i tenint presents els requeriments dels nous vehicles a motor, dels quals també es dotarà el cos. En paral·lel a la construcció del nou edifici, es compren 22 vehicles nous i s'amplia el cos a un centenar de noves places, fins assolir els 290 membres. El cost d'aquesta inversió, que equivalia al pressupost ordinari anual del cos, es va fer gràcies al pressupost de l'Exposició. Va ser inaugurada el 15 de maig de 1929.

Façana, l'any de la seva construcció, 1929. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Exposició del material adquirit per a l'Exposició Universal del 29, que va costar en aquell temps més de 700.000 pessetes. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

45

Desplegament simultani d'escales.

Maniobra d'extinció efectuada amb les bombes tanc Magirus de nova adquisició, que tenien una potència de 70 HP, amb 2.000 litres de rendiment i 3.000 litres de capacitat. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1929

L'Exposició Internacional de 1929

Aquest gran esdeveniment va suposar un fort impacte en el desenvolupament urbà, econòmic i social de la ciutat. Va tenir lloc del 20 de maig de 1929 al 15 de gener de 1930, a la muntanya de Montjuïc, i es va organitzar, seguint l'impacte generat per l'Exposició Universal de 1888, per donar a conèixer els nous avenços tecnològics del moment i projectar la imatge de la indústria catalana a l'exterior. Una vegada més, l'exposició originà una remodelació d'una part de la ciutat, en aquest cas la muntanya de Montjuïc, i de zones del voltant, especialment la Plaça d'Espanya. L'Exposició deixà nombrosos edificis i instal·lacions alguns dels quals han esdevingut emblemes de la ciutat, com el Palau Nacional, la Font Màgica, el Teatre Grec, el Poble Espanyol i l'Estadi Olímpic.

Caiguda de la monarquia

Primo de Rivera no solucionà la greu crisi econòmica i social i, a més, generà enfrontaments amb l'exèrcit. L'augment del deute públic i la davallada de la cotització de la pesseta, juntament amb l'oposició generalitzada d'amplis sectors de la societat, inclosos els militars van fer caure el govern l'any 1929 i van obligar al dictador a exiliar-se l'any següent.

Inauguració, el 20 de maig de 1929. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1930

Inici de les obres de la nova caserna central de l'Eixample

S'inicien les obres de la que serà la nova caserna central dels bombers, situada en ple Eixample, a l'illa de cases entre els carrers Provença, Casanova i Villarroel, de la qual ocuparà la meitat superior (nord-est). Emilio Gutiérrez va signar-ne també el projecte.

Barcelona

L'any 1930, la ciutat arribava al milió d'habitants per primera vegada en la seva història (1.005.565 habitants, font: Idescat). Barcelona es trobava en una situació demogràfica segurament irreplicable. En els trenta anys anteriors havia doblat la seva població i ara, amb un milió llarg d'habitants era la ciutat més poblada d'Espanya, superant Madrid per primera i única vegada al segle, i col·locant-se entre les ciutats més poblades d'Europa i del món.

Exercicis d'exhibició dels bombers a l'Av. Maria Cristina, el 1930. (Font: Jesús Mestre Campi)

Incendi del vaixell de vapor Roberto R.

(30 agost). Va morir el bomber de 2a Salvador Torredelot, que va perdre el coneixement quan intentava ajudar dos mariners que patien símptomes d'asfíxia. Els mariners es van salvar, però no es va poder reanimar el bomber.

6. L'ESTABILITZACIÓ DEL COS (1931-1939)

1931

Proclamació de la II República

El 14 d'abril de 1931 es proclama la II República. Clou així el període de la monarquia d'Alfons XIII i el sistema de la Restauració i s'inicia un període de llibertats i importants canvis socials. L'Eixample se segueix urbanitzant a un ritme creixent i s'emprenen obres d'infraestructura molt complexes com les línies de metròpolità o la millora de les canalitzacions de l'aigua.

Nomenament de Josep M. Jordán i estabilització dels recursos

Els esdeveniments polítics van suposar el relleu dels càrrecs municipals: es nomena Josep M. Jordán com a cap del cos. Aquest és un període d'escassetat de recursos, que es tradueix en la reducció de despeses i inversions del cos, i en una disminució del nombre de membres del servei: dels 290 membres durant l'exposició es passa a 250, xifra que es mantindrà estable durant molts anys. Malgrat els problemes pressupostaris, els primers anys republicans assenyalen la culminació d'una evolució positiva que afecta tant el personal com les condicions materials: una caserna i un parc de vehicles nous, així com una bona preparació i predisposició del personal. S'iniciava, doncs, una època caracteritzada per l'estabilitat interna la qual no aconseguiren trencar ni els esdeveniments polítics externs.

Augment de sortides per incendi

Les estadístiques mostren un pas d'oscil·lar entre els 50 i els 80 en els primers anys del segle, es passa a un promig superior als 300 incendis en el trienni 1933-1936. Aquest fort increment es correspon, lògicament, al creixement de la població –que s'ha doblat–, però també a la difusió de noves energies, com l'electricitat, el gas o la gasolina.

S'ha d'emfasitzar el pes dels incendis originats en edificis d'activitats industrials i comercials (tallers, fàbriques, magatzems i botigues, prop del 50% del total) sobre els habitatges, indicatiu de les reduïdes normes de seguretat que reunien les fàbriques i tallers. També s'ha de destacar l'elevat nombre de sinistres en automòbils, malgrat la seva reduïda presència en els carrers barcelonins, perquè encara no hi havia semàfors ni una normativa que ordenés la circulació.

Inauguració de la nova caserna central

Els bombers van estrenar una caserna central al final del 1932 construïda especialment per a aquesta finalitat en el xamfrà dels carrers Casanova i Provença, al costat de dos equipaments l'Hospital Clínic i el Mercat del Ninot.

1932

Revista del cos per part de l'alcalde Casanovas i del president de la Generalitat, Francesc Macià (12 de maig de 1932)

A instància de l'alcalde Casanovas, es va dur a terme al passeig de Pi i Margall (actu-

alment avda, Maria Cristina) una inspecció amb l'objectiu de conèixer l'estat del Servei de Bombers. Hi va assistir també el president de la Generalitat de Catalunya, Francesc Macià.

1.

2.

3.

4.

1. Representació axonomètrica del projecte de la nova Caserna Central del carrer Provença. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

2. Caserna Central, del carrer Provença, sala d'útils (1932). (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

3. Caserna Central, del carrer Provença, dormitori (1932). (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

4. Caserna Central, del carrer Provença, menjador (1932). (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

5. Cartell amb els caps honoraris del Cos, realitzat l'any 1932 S'hi veu el nom escut del cos.

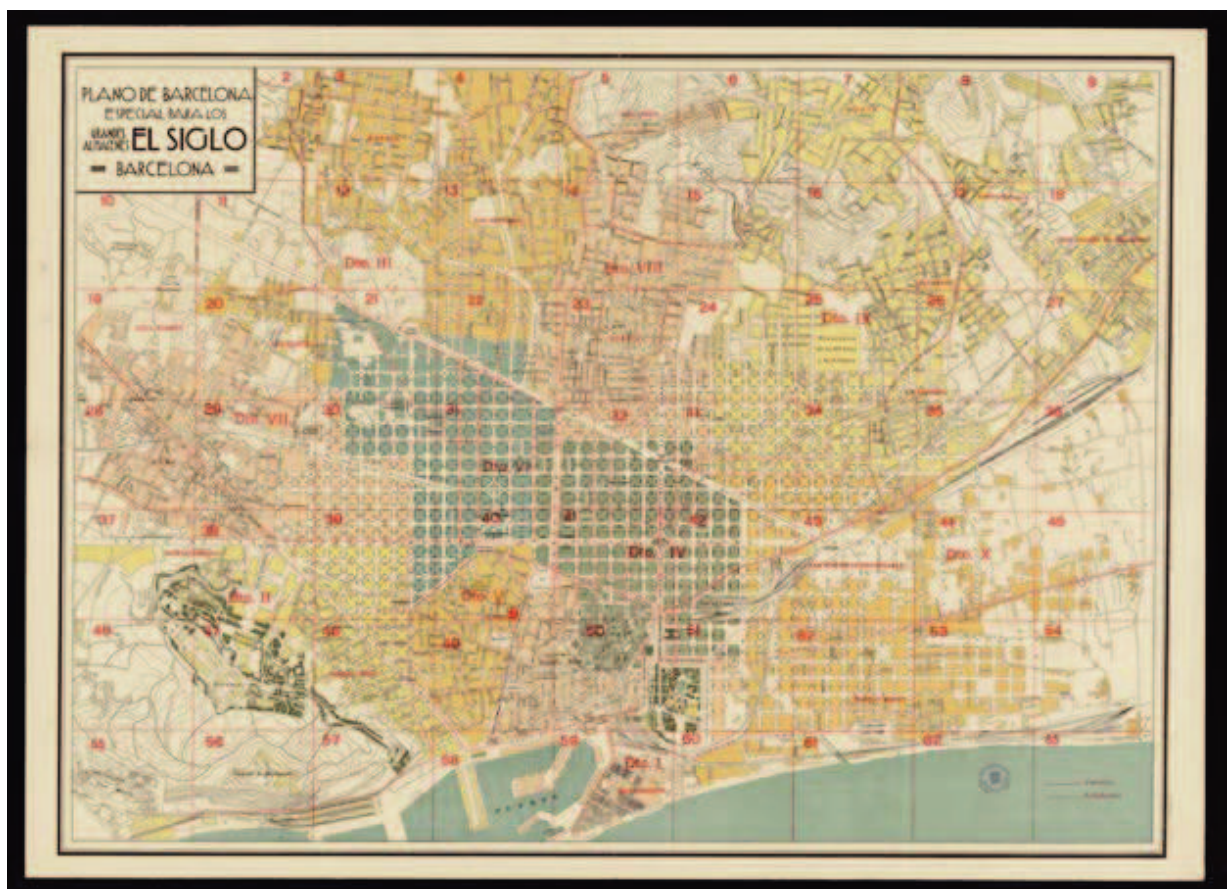

5.

Incendi als magatzems El Siglo (25 de desembre de 1932)

Situats a la Rambla amb plaça Bon succès, eren els magatzems més grans i populars de Barcelona en aquell moment, considerats pels bombers un dels edificis de major perillositat en cas d'incendi, com també ho eren el Liceu o el Teatre Principal, o altres llocs públics on es podia concentrar molta gent i on hi havia grans quantitats de materials inflamables. Per això uns anys abans els bombers havien aixecat els plànols de les diferents plantes de l'edifici, amb la localització de les bombes d'aigua més pròximes. Aquests plànols van afavorir un ràpid desplegament del personal i dels vehicles als llocs on millor es podia atacar el foc, però en pocs minuts l'edifici cremava en la seva totalitat. La desaparició de l'edifici va fer possible que el c. Pintor Fortuny arribés fins a la Rambla.

La premsa va destacar l'actuació dels bombers: «El Cos de bombers, davant la magnitud del sinistre, que podia degenerar en una gran catàstrofe, donà proves d'una gran activitat i valentia digna de tot elogi. Els individus de l'esmentat Cos es veieren molt sovint en perill en el compliment de la seva difícil tasca. (...) Aquests i altres molts casos que varen produir-se, demostren que els individus del Cos compliren el seu deure altament altruista » <La Humanitat, any II, número 352, 26 de desembre de 1932, pp. 6-7>.

Plànol de Barcelona: especial per als Grans Magatzems El Siglo. (Font: ICGC)

Incendi Magatzems El Siglo. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1933

Incendi del Teatre Principal o de la Santa Creu, que en aquesta època es coneixia com a Principal Palace

(17 setembre) L'edifici ja s'havia incendiat anteriorment quatre vegades més, les darreres el 1915 i el 1924. El foc es va originar a l'escenari i aviat es va propagar al pati de butaques. La primera dotació de bombers va arribar deu minuts després de l'inici de l'incendi, però el gruix de les forces del servei d'extinció no va arribar fins 20 min després (sembla que hi va haver problemes en la comunicació telefònica). Els bombers van poder salvar l'edifici, però l'interior del teatre va quedar totalment destruït. La premsa barcelonina va exercir una crítica ferotge al servei d'extinció d'incendis:

Diaris com L'Opinió criticaren durament l'estructuració horària dels bombers, la famosa jornada de vuit hores, i arribaren a dir que «ens exposem que algun dia cremi mig Barcelona, per manca de personal que faci funcionar l'esplèndid material de què disposa la ciutat» (L'Opinió, 19 de setembre de 1933).

Incendi del Teatre Principal, conegut en aquesta època com el Principal Palace, del dia 17 de setembre de 1933. (Font: Jesús Mestre Campi)

1934

Incendi a la cotxera de Tramvies de Barcelona

Els bombers han d'apagar focs provocats pels treballadors, durant vagues i accions reivindicatives, en una cotxera de Tramvies de Barcelona SA i en diversos tramvies i autobusos. En un marc de conflictivitat social (vagues i aldarulls populars), aquests anys els bombers havien d'intervenir en un tipus de sinistre diferent de l'habitual, i en alguns casos s'havien d'enfrontar directament als obrers per poder fer la seva feina. El

mes d'abril, l'Ajuntament confia al cap i al sots-cap de bombers dues pistoles per si els membres del cos es troben en situacions de perill durant els servei.

Incendi dels estudis de la "Ibèrica Films"

Carrer Londres, 91, en data 03/07/1934

Al llarg dels anys de la República es feren diverses millores en la caserna Central. Concretament l'octubre del 1934 l'Ajuntament va concedir una partida econòmica per construir tres naus dins la caserna i, poc després, s'adjudicà un aparell distribuïdor de gasolina per instal·lar al pati. De fet, aquestes minses millores foren pràcticament les úniques que es registraren, ja que no s'adquirí cap tipus de material nou. Els problemes econòmics del municipi obligaren a ajustar molt els pressupostos que, com s'ha vist, abans, s'havien incrementat molt en la dècada anterior. Els bombers, fins i tot, tingueren problemes per la renovació del vestuari.

Cotxera de tramvies de Barcelona SA després de l'avalot dels treballadors. (Font: Jesús Mestre Campi)

Incendi dels estudis de la "Ibèrica Films" al carrer Londres, 91. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1936

Incendi d'uns magatzems de bales de cotó, propietat de la Companyia Lluís Salgado

Carrer Còdols, 25, en data 09/01/1936

09/01/1936. (Font: Arxiu fotogràfic de Barcelona)

Inici de la Guerra Civil Espanyola i Mobilització del cos i voluntariat

L'octubre d'aquest any la Generalitat va establir la consideració d'indústria de guerra per al Servei d'Extinció d'Incendis, fet que va comportar la mobilització militar de tots els efectius. Les vicissituds de la Guerra Civil van portar a la mobilització dels membres del cos amb destí al front de guerra. Davant la dificultat d'incorporar nou personal, l'Ajuntament va autoritzar l'any 1937 la incorporació de 118 voluntaris, la major part dels quals procedents d'altres serveis de la mateixa administració. També s'establiran petites casernes distribuïdes per tota la ciutat amb l'objectiu de repartir el material i evitar-ne la concentració en cas de bombardeig.

Després de l'aixecament militar del 18 de juliol, amb el qual començava la Guerra Civil, entre el 19 i el 25 de juliol els bombers van haver d'intervenir en un total de 150 sinistres, concentrats al llarg dels dies 20 i 21 (80 sortides), incendis provocats majoritàriament en esglésies i convents per escamots i grups d'incontrolats.

Portada, 8 de desembre de 1936.
(Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Incendi i ensorrament de l'església de
Santa Mònica (19/07/1936). (Font: Ar-
xiu Fotogràfic de Barcelona)

1937

Primer bombardeig; el creuer italià Eugenio di Savoia 1937 (nit del 13 de febrer)

El febrer del 1937 Barcelona va patir els primers bombardeigs que, a partir d'aquest moment, van ser molt habituals fins al final de la guerra. El primer va venir per part del vaixell italià Eugenio di Savoia, que des del port va començar a disparar obusos, afectant entre altres la fàbrica d'automòbils Elizalde i una fàbrica de material de guerra (c. Consell de Cent, 452), que va quedar destruïda.

Un mes més tard, el 16 de març, la ciutat va patir el primer bombardeig des de l'aire per l'aviació italiana. Els bombardeigs de l'aviació se succeïren al llarg dels mesos següents i els bombers hagueren de fer constants sortides per aquest motiu. També es decidí condicionar noves casernes per distribuir el personal i el material per diferents punts de la ciutat, en previsió que un bombardeig pogués malmetre seriosament la major part de la dotació del Cos pel fet de trobar-se molt concentrada. Així, a les casernes Central, del Parc, de l'Exposició i de la Sagrera, s'hi afegiren els quarterets del Guinardó, d'Horta, de Lesseps, de l'Hospitalet i del carrer d'Alí Bey.

1938

Bombardeigs a les zones més poblades de la ciutat

Els atacs de l'aviació italiana van ser especialment importants en els mesos de gener i març del 1938, quan els bombers hagueren d'efectuar 70 i 103 sortides, respectivament. Els objectius en la majoria dels casos no eren militars o estratègics ja que la major part de les bombes van caure en les zones més poblades de la ciutat. 17 març: les bombes van impactar sobre un camió militar republicà carregat d'explosius que es dirigia des del castell de Montjuïc a l'estació ferroviària de la Sagrera, i que en aquell moment es trobava a la confluència de la Gran Via amb c. Balmes, al costat de la Universitat i del cinema Coliseum, que quedà destruït.

Bombardeig sobre la població civil (30/01/1938). (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

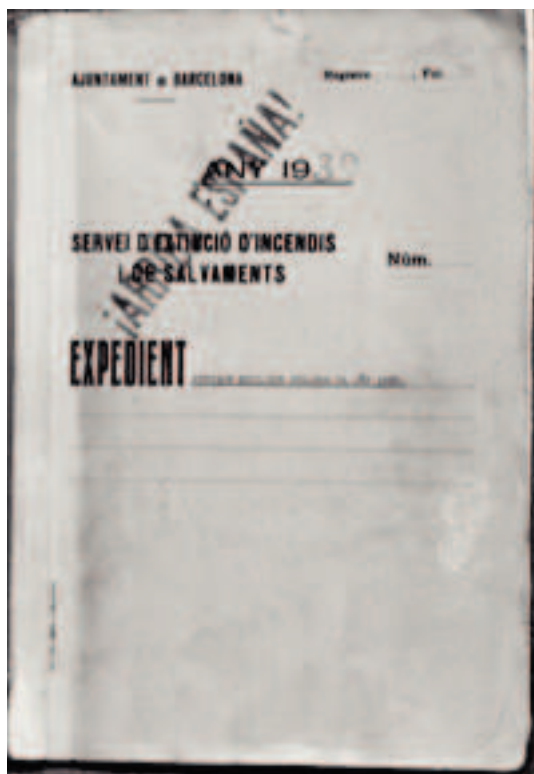
1939

Entrada de les tropes franquistes a Barcelona. Incendis petits però molt nombrosos

Els darrers mesos de la guerra va tornar a augmentar la intensitat dels bombardeigs sobre Barcelona; el mes de gener els bombers van haver de fer més de 60 sortides i, de fet, en el moment en què les tropes del general Franco entraven a Barcelona es trobaven en una gran activitat apagant petits però molt nombrosos focs provocats per accions puntuals de saqueig o, principalment, per la crema de documents. Alguns d'ells: central de la CNT (Via Laietana), oficines del PSUC (hotel Colón de Pça. Catalunya i c. Balmes), local del Centre de Dependents de la Banca i la Borsa (Rambla), Capitania General, local de la Unió de Rabassaires (Pg. Sant Joan).

S'ha de considerar exemplar l'actuació del Cos de Bombers de Barcelona al llarg de la Guerra Civil en la qual va quedar ben demostrada la seva bona preparació. No obstant el perill constant que va acompanyar els bombers al llarg d'aquest període, no es va registrar la baixa de cap bomber i tots els vehicles de què disposaven van poder acabar la guerra en bon estat de funcionament.

Retrospectiva sobre la posguerra en el Cos de Bombers de Barcelona. Revista Alarma, núm. 243. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

57

Grup de bombers en els primers anys de la postguerra. (Font: Jesús Mestre Campi)

7. LA POSTGUERRA I LA CULTURAL (1939-1961)

Anys grisos de la postguerra

La fi de la guerra al principi del 1939 va suposar el desmembrament del règim republicà i l'exili de milers de persones que s'havien mantingut fidels al sistema democràtic. El govern de l'Estat va caure en mans dels militars vencedors que van bastir una dictadura fonamentada en les depuracions dels anteriors funcionaris, la repressió de les forces polítiques democràtiques i les aliances internacionals amb el nazisme alemany i el feixisme italià. La postguerra es va allargar en coincidir amb la Guerra Mundial, de la qual l'Estat espanyol en va quedar apartat per impotència, i va ajornar la necessària reconstrucció del país.

Són anys de feblesa econòmica i repressió política. El camp queda immers en una crisi profunda, fet que afavoreix un corrent migratori continu cap a la ciutat. Paulatinament anirà augmentant la demanda de mà d'obra industrial. El relloguer s'accentua als nuclis urbans, el barraquisme i les coves prenen una importància fonamental (arriben a calcular-se 20.000 barraques al terme municipal de Barcelona), els barris d'autoconstrucció es multipliquen i es consoliden els que ja s'havien començat (Roquetes, Can Caralleu, el Carmel o Torre Baró sofreixen una expansió considerable).

Bombers

El cos de bombers afronta canvis substancials i passarà a dependre tant de l'Ajuntament com de la Defensa Nacional (i per tant de la Jefatura Provincial de Barcelona). Es tanquen els quarters provisionals oberts durant la guerra i el cos es tornarà a concentrar a les casernes originals. L'escassetat de la postguerra impedirà la urgent renovació de l'equipament del cos, que seguirà emprant equipament i instal·lacions comprades tres dècades abans.

Com tots els treballadors de l'administració pública, els bombers també van patir les depuracions polítiques, havent de declarar sobre el seu passat i les seves idees polítiques. Molts van ser represaliats per haver estat al front. En canvi, aquest període tant trist per a la ciutat va afavorir un notable increment del prestigi del Cos que tant durant la guerra com en els anys de la postguerra es va trobar en condicions d'oferir uns valuosos serveis de salvament als barcelonins.

1939

El personal del Cos

L'agost del 1939 –després de les depuracions, els acomiadaments, la reincorporació dels presoners de guerra i d'algunes admissions d'urgència–, eren un total de 250 homes, la mateixa quantitat –i, en una part important, els mateixos homes– que abans de la guerra. En aquest moment es va fer un estudi de les necessitats de personal que, per les característiques i la població de Barcelona, aconsellava un augment en 245 nous membres, de forma que la plantilla ideal hauria de ser d'uns 500 homes.

1945

L'entrada d'una nova promoció, i la creació de la *Agrupación Cultural y Deportiva del Cuerpo de Bomberos* (popularment coneguda com la Cultural).

S'incorpora una primera promoció de 31 aspirants que deixarien el nombre de personal en 243 unitats.

Un grup d'aquesta promoció de joves bombers va fundar el dia 1 d'octubre del mateix any la penya Borinot, que va promoure, entre altres activitats, la organització de campionats esportius, tals com la pilota basca, els escacs i el dòmino.

L'estiu del 1946 demanaren permís al cap de bombers Josep M. Jordán per organitzar una festa al pati de la caserna central dels bombers per celebrar el primer aniversari de la seva incorporació al cos, festa que es va realitzar el dia 1 d'agost i en la qual participaren unes 150 persones. Aquest petit èxit els animà a convertir la penya amb la Agrupación Cultural y Deportiva del Cuerpo de Bomberos, popularment coneguda com la Cultural.

1946

Renovació del reglament de bombers

El nou reglament diferencia entre el servei actiu –bombers– i els serveis auxiliars, que queden a cura del metge, el professor de gimnàstica, els encarregats de les oficines i els tallers, dos delinians, un guarda del magatzem i dos auxiliars, 12 telefonistes i 13 ordenances. El personal directiu el formen el cap director, el sotscap i quatre caps de zona.

1947

Organització del primer Festival

La Cultural va organitzar una nova festa, que es va acabar convertint en el primer d'un seguit de festivals anuals que organitzaria cada any el cos a títol de celebració pròpia i a fi de recaptar fons per seguir organitzant activitats internes. El festival va ser un èxit i va reunir més de 1.500 persones al pati de la caserna central per veure entre altres un espectacle de revista que actuava amb èxit al Paral·lel i diversos artistes de varietats.

1949

Publicació de la revista "Alarma"

El primer número de l'¡Alarma! es va publicar el mes de setembre amb la intenció de ser un butlletí que fes ressò de les diferents activitats de l'agrupació –la qual el finançava íntegrament–, de les principals notícies relacionades amb el Cos i com a mitjà de difusió de millores tècniques i innovacions dels serveis d'extinció d'incendis.

Durant els anys 50 Alarma publica una gran quantitat d'articles sobre les darreres innovacions i millores que apareixen en l'escena internacional, sobre els incendis que succeeixen arreu del món o sobre informacions puntuals de l'organització dels serveis contra incendis d'altres ciutats europees. En un context caracteritzat per l'aïllament i l'autarquia del règim polític espanyol; els bombers barcelonins mantenien intercanvis amb altres revistes especialitzades de fora del país i aprofitaven els congressos o la convocatòria de cursets per viatjar a l'estranger. Aquest caràcter obert dels bombers ve de lluny; en el segle XIX Rovira i Trias o Pere Falqués havien mantingut contactes amb altres cossos de bombers estrangers, sobretot els francesos, o havien procurat enviar delegacions als diferents congressos de bombers que es convocaven cada any arreu d'Europa.

Competicions esportives

En aquest període ja hi havia un equip de futbol, un altre de voleibol i una secció de gimnàstica prou preparada com per participar en competicions a nivell nacional. La

gimnàstica, un exercici arrelat tradicionalment als bombers, va anar prenent una notable projecció fora del Cos al llarg dels anys cinquanta. Tanmateix, l'esport més popular entre els bombers va ser el voleibol. Els mateixos bombers, barcelonins contribuïren decisivament en la introducció i difusió.

Un cotxe de bombers passeja els Reis Mags pels carrers de l'Eixample. Capçalera del primer número de la revista de la Cultural, ¡Alarma!, apareguda el setembre del 1949. (Font: Jesús Mestre Campi)

Anys 50

Defuncions en acte de servei

La dècada dels anys cinquanta va ser tràgica per al personal del Cos en veure com morien fins a cinc companys en diversos actes de servei:

el 22 de gener de 1951 fou Francesc Ribas Muñoz;

el 15 de febrer de 1952, a conseqüència d'una col·lisió entre un autobomba i un tramvia, morí Àngel Martín Sierra;

el 24 de febrer del 1956 el caporal Salvador Carreras

Marín i el bomber Lluís Filella Biossa trobaren la mort durant el reconeixement d'un pou,

i, finalment, durant un rescat a l'Hospitalet el 12 d'octubre de 1959, va ser Joaquim Gadea Castells qui va morir.

Aquestes baixes, que elevaren a 14 el nombre de bombers barcelonins morts en actes

de servei fins al moment, afectaren molt negativament al personal del Cos. Tots ells meresqueren els màxims honors en els funerals.

1951

Consolidació del festival de l'estiu com a celebració del cos

Aquesta edició va convocar artistes de renom, es va retransmetre en directe per Ràdio Nacional i s'allargà durant tres dies. A partir de l'any següent, l'actriu Mary Santpere esdevingué el motor dels festivals d'estiu, de la campanya de Reis i dels diferents actes benèfics organitzats pels bombers. La coneguda actriu va ser nomenada, a proposta del comandament, bombera honorària.

Aspecte del pati de la caserna central durant una de les festes d'estiu. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

1952

Incendi a uns magatzems de la Zona Franca (11-05-1952)

1954

Nomenament de Josep Sabadell i Mercader

Josep M. Jordán i Poyatos, el cap del Cos de Bombers des de l'any 1931, va complir el 17 de maig de 1954 els 70 anys i va demanar la corresponent jubilació. Jordan havia dirigit el servei durant prop de 25 anys de conjuntures ben conflictives i el deixava en un moment d'estabilitat. El nomenament de Josep Sabadell després d'una llarga

trajectòria dins del cos suposa el retorn a la tradició de caps amb formació d'arquitectes. Sabadell és autor l'any 1943 del "Historial del Cuerpo de Bomberos", una de les cròniques més extenses escrites sobre el cos. Sota el seu comandament es va iniciar la renovació de material del cos, amb l'adquisició, el 1948, del primer vehicle comprat des de l'Exposició del 1929.

En aquest moment el cos disposava de 428 homes.

Josep Sabadell
Revista Apagafocs, número 1, gener 2009
<http://www.bombers.es/store/APAGAFocs/1/6.pdf>

Barcelona

La ciutat té en aquest moment 1.403.028 habitants (dades de 1955, font: Idescat). El barraquisme i el relloguer continuen vigents, i es promouen les primeres accions de legalització i transformació d'alguns barris d'urbanització marginal o d'autoconstrucció. Entre 1955 i 1965 es construeixen a Barcelona 25.911 habitatges als polígons, nous suburbis que neixen de macrobarraques sense serveis i allunyades de la ciutat.

1958

Foc a uns magatzems del Paral·lel (16-09-1958)

1959

Augment de les sortides d'urgència dels bombers: els incendis en fàbriques i tallers de subproductes del petroli

Aquest creixement dels sinistres al llarg dels anys 60 a Barcelona s'ha de relacionar amb l'evolució demogràfica i especialment amb l'alt risc d'incendi que comportava la utilització de noves energies com el petroli i els seus derivats. La indústria del plàstic portarà molts problemes als bombers per l'elevada quantitat de materials combustibles que acostumen a emmagatzemar i per la possibilitat d'explosió. Els accidents de diferents tipus de transports també suposaren molta feina als bombers al llarg d'aquest període.

(14 maig): incendi d'una fàbrica de neveres entre el c. Encarnació i Alegre de Dalt. Els bombers van tenir grans problemes pel tipus de líquids combustibles que es trobaven emmagatzemats.

(25 juliol): explosió i incendi d'una manufactura de plàstics al c. Provençals.

(23 agost): incendi dels magatzems La Sagrera SA (c. Berenguer de Palou, 30-32).

(20 agost): accident d'aviació als cims del Montseny. Els bombers barcelonins rescataren un total de 25 víctimes.

(26 agost): incendi de la fàbrica Sociedad Española de Lámparas Z (Pg. del Port Franc). Els bombers van trigar 14 h a poder dominar el foc.

L'alcalde J.M. de Porcioles fa una revista del Cos de Bombers acompanyat del cap, J. Sabadell, el dia 26 de juny de 1959.

1961

Jubilació de Josep Sabadell

El 14 d'abril de 1961 Josep Sabadell i Mercadé va complir els 70 anys i va tramitar la jubilació corresponent. Els membres de l'Agrupació Cultural i Esportiva li oferiren el trofeu del Campionat de Catalunya que l'equip de voleibol acabava de guanyar i, el juny següent el nomenaren president honorari de la Cultural en reconeixement del seu interès per les activitats de l'agrupació. Amb Sabadell començaven a desaparèixer els homes que s'havien incorporat al Servei abans de la guerra, i es donava pas, a una nova generació.

Invitació als actes de celebració del patró: Sant Joan de Déu (8 de març) (Font: fons escanejat de la col·lecció fotogràfica de bombers de Barcelona).

8. LA DARRERA ETAPA FRANQUISTA (1962-1976)

Barcelona: creixement demogràfic, econòmic i urbanístic

El creixement demogràfic de Barcelona i de les ciutats i els pobles de la rodalia va seguir en alça: la dècada de 1950 augmenta fins a 1.250.000; l'any 1960, a 1.500.000 i l'any 1970, prop dels 1.750.000. Aquest important creixement demogràfic es deu principalment a la immigració provinent en la major part del llevant i del sud d'Espanya i es concentra sobretot al llarg de la dècada dels seixanta.

És un període de desenvolupament econòmic i urbanístic sense precedents i, també, sense ordre, de manera que va desencadenar uns greus desequilibris en l'estructura productiva i en l'ordenació territorial, així com una major desigualtat social. El petroli i els seus derivats serà la clau del creixement econòmic dels anys seixanta. El petroli va ser la font d'energia bàsica per fer funcionar els milers d'automòbils que entraven al mercat de consum o per abastir milers de fàbriques que anteriorment utilitzaven carbó o electricitat.

Bombers

Tant l'expansió demogràfica barcelonina com la transformació de les fonts energètiques van tenir una influència immediata en el Servei d'Extinció d'Incendis.

L'augment d'habitants implicava un increment correlatiu del risc d'incendi, i la irrupció de grans quantitats de petroli i la seva sovint poc prudent utilització pressuposava la necessitat de cercar nous mètodes i un utillatge determinat per poder combatre els sinistres propiciats per aquest material.

El risc d'explosions de combustibles gasosos també s'hagué de preveure a partir dels anys setanta amb l'aparició del gas natural, una nova font energètica que va tenir igualment una notable expansió a Barcelona.

1962

Josep Maria Jordan, nou cap del cos

Arquitecte i fill de fill de l'antic cap J. M. Jordán Poyatos, havia entrat a formar part del cos ja al 1948 en qualitat d'oficial.

El cos té en aquests moments una mitjana d'edat molt elevada. La promoció que havia ingressat en els anys 1928-1929, que va ser d'uns 160 homes, tenia al voltant dels 60 anys, una edat excessiva per exercir com a bomber en actiu, malgrat que la jubilació fos als 70 anys. Les demandes de la direcció de bombers no es limitaven a l'augment del personal sinó també a la renovació dels vehicles –els Magirus de l'Exposició Internacional amb més de 30 anys de servei encara constituïen la meitat del parc mòbil–, o a un augment de les casernes.

Redacció d'un projecte d'expansió

Davant la crua situació del servei, Josep M. Jordan va presentar a l'ajuntament un projecte d'expansió on es recomanava que la plantilla augmentés a proporció d'un bom-

ber per cada 1.000 o 1.500 habitants, i que hi hagués una caserna central recolzada per nombroses petites casernes de prevenció estratègicament situades de forma que permetessin una descentralització i una ràpida arribada a qualsevol incendi, amb la dotació necessària de vehicles i utillatge per cada una d'elles. A Barcelona, l'any 1960, la proporció era d'un bomber per cada 3.500 habitants, es disposava d'una caserna central i de tres d'auxiliars. La més moderna, la central, tenia més de trenta anys d'antiguitat i totes necessitaven obres urgents de manteniment.

1963

Nova construcció de casernes

Després de diferents estudis i propostes municipals, l'alcalde Josep M. Porcioles va prometre reduir al llarg dels anys següents la proporció habitants/bomber fins a 2.500, la construcció de 10 casernes de prevenció noves i l'adquisició progressiva dels vehicles indispensables. A mitjans d'aquest any s'hauran enllestit les obres de la caserna de Vallvidrera (destinada a prevenció d'incendis forestals), i el 1966 s'havien habilitat els quarters dels carrers Almogàvers i Pi i Molist.

1964

Augment dels sinistres

En els anys seixanta els serveis d'urgència efectuats pels bombers barcelonins experimentaren un augment important; mentre que en la dècada del 1950 el promig anual se situava per sota dels 1.500 serveis, al llarg dels seixanta aquest promig puja fins als 3.500 serveis l'any. Un augment espectacular que es confirma en la primera meitat dels anys setanta quan el promig arriba a l'entorn dels 5.000 serveis. Les causes d'aquest creixement dels sinistres a Barcelona s'ha de relacionar amb l'evolució demogràfica i especialment amb l'alt risc d'incendi que comporta la utilització de noves energies com el petroli i els seus derivats.

Incendi al Cinema Regio Palacio, Paral·lel

Els bombers es queixaren de les poques mesures de seguretat que hi havia en aquest tipus de locals públics i advertiren del desastre que hauria suposat que l'edifici hagués cremat durant la projecció d'una pel·lícula amb la sala plena de públic.

Bombers en l'incendi del cinema Regio Palace del Paral·lel, l'any 1964. (Font: Jesús Mestre Campi)

Incendi al Port de Barcelona, “estibas de yute”

en data 21/04/1964

Incendi a la Fàbrica de permuferia Myrurgia

Al c. Mallorca, 351, en data 21/06/1964. Hi havia magatzems de molt diversos tipus de productes químics inflamables i explosius.

Incendi Myrurgia. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Enterrament Rafael Gimeno. Comitiva davant la caserna central. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Incendi d'una fàbrica de plàstics al c. Rector Triadó,

En data setembre, en el transcurs del qual moriren el sergent Juan Calderón Caveró i el caporal Rafel Gimeno Miquel.

1966

Gran incendi al c. Carretes, núm, 43

(27 juny). Fou molt laboriós per les dificultats de maniobrar al barri del Raval i per la situació de l'edifici. Hi havia la possibilitat que el foc s'estengués a edificis dels voltants i provoqués una autèntica desgràcia al barri.

Incendi al moll de Sant Bertran, Port de Barcelona

Al Moll de Sant Bertran, en data 09/08/1966. S'encenen unes bales de paper, cartró, roba i altres materials molt combustibles que estaven amuntegats. Fou difícil de reduir per la gran quantitat de material que es cremava i per l'alta temperatura dels voltants del foc, que obligava els bombers a treballar allunyats.

L'estiu del 1966 es va incendiar una pila de bales amb material altament combustible al moll de Sant Bertran. Els bombers van haver de treballar durant moltes hores per poder reduir el foc que amenaçava escampar-se per la rodalia. (Font: Jesús Mestre Campi)

Incendi a l'estació de Ferrocarrils Catalans de Pça. Espanya

En data 8 setembre. Incendi a l'estació de Ferrocarrils Catalans de Pça. Espanya. En aquest cas el fum fou el principal obstacle en les tasques de salvament.

1968**Activitat social del cos**

L'activitat social del Cos de Bombers la va seguir aglutinant l'Agrupació Cultural i Esportiva (ACE) i el seu òrgan de difusió la revista ¡Alarma!. Es van mantenir les convocatòries periòdiques popularitzades en els anys cinquanta, com la diada patronal, el festival d'estiu i la campanya de Reis, i també les diferents seccions culturals i esportives. El festival de 1968, que va congrega més de 3.500 persones de públic, va tenir com a convidat Joan Manuel Serrat, coincidint amb uns mesos en els quals ¡Alarma! publicava la fotografia i l'esbos biogràfic de diversos cantants catalans de la Cançó: Guillem d'Efack, Els Dracs, Rafel Subirachs, Salomé, Maria del Mar Bonet o Lluís Llach, entre altres.

1969**Incendi refineria Escombreras**

1 octubre): els bombers barcelonins van ser reclamats des de Cartagena per col·laborar en l'extinció de l'immens incendi a la refineria REPESA (Escombreras). Probablement el sinistre més important de l'Estat espanyol (va durar diversos dies i es van cremar unes 167.000 tones mètriques de petroli i altres combustibles).

Esfondrament d'un edifici d'habitatges sobre l'antic cinema Unió,

Al carrer Unió, 7 en data 03 d'octubre de 1969.

1970**Migradesa de l'estructura del cos**

Una plantilla de 526 homes (que equivalia a una proporció de 3.300 habitants per cada bomber); la caserna central, tres d'auxiliars –la de l'Exposició, la d'Almogàvers i la de Pi i Molist, totes elles en una deficient situació de manteniment– i la caserna de la Zona Franca en construcció; la caserna de Vallvidrera estava fora de servei.

El parc mòbil disposava d'un total de 37 vehicles –quan l'any 1960 n'hi havia 57–, si bé la majoria d'ells s'havien adquirit durant la darrera dècada i es trobaven en bon estat de funcionament però, per altra banda, tan sols hi havia 21 xofers. La migradesa de la infraestructura del Servei quedava en evidència si es té en compte l'important nombre de serveis duts a terme a la zona metropolitana la qual presentava en aquests anys un creixement demogràfic extraordinari.

1971**Incendi de Radio Ibèria**

(24 novembre): 8è incendi que es declarava a Ibèria Ràdio des de 1962. Van morir 3 bombers. Consternació i indignació de tot el Cos. Un cop més els bombers demanaren unes ordenances de protecció contra incendis més rígides i una política municipal més inflexible per fer-les complir.

Funerals dels tres bombers que van morir a l'incendi de Radio Iberia (10/12/71). (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Pilar deformat pel foc de R. Ibèria. Col·lecció de Bombers

Inici visites escolars

Una altra iniciativa d'aquests anys va ser convidar els dissabtes a les escoles de Barcelona a una visita de la caserna central que incloïa unes demostracions amb els cotxes i altres materials contra incendis.

1973

Primer sinistre provocat pel gas natural

La llarga relació de grans sinistres d'aquests anys s'acaba amb l'explosió de gas del 6 de març de 1973 al carrer Capità Arenas que va causar la mort de divuit persones i l'enferroc de l'edifici d'un deu plantes, així com diferents desperfectes als edificis dels voltants provocats per l'ona expansiva. Era el primer sinistre provocat pel gas natural, que s'havia introduït a Barcelona l'any 1969.

Incendi a l'edifici de la Telefónica

A mitjans de 1973, quan es va declarar un incendi a les plantes 6 i 7 de l'edifici de la Telefónica de la plaça Catalunya. La ràpida intervenció dels bombers, que van disposar de la plataforma elevadora Snorkelss, va impedir l'extensió del foc a altres plantes, tot i les característiques d'aquest edifici amb milers de metres de fil telefònic arreu. Els bombers van aconseguir salvar l'edifici i la seva característica estructura metàl·lica.

1975

Accident a l'estació de Virrei Amat de la línia V del metro

(30 octubre): accident a l'estació de Virrei Amat de la línia V del metro. Ràpida intervenció de salvament en la qual es van auxiliar 200 ferits. Va perdre la vida el conductor d'un dels metros implicats.

Accident al metro. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

69

1976

Avaria de l'ascensor de la Torre Colom

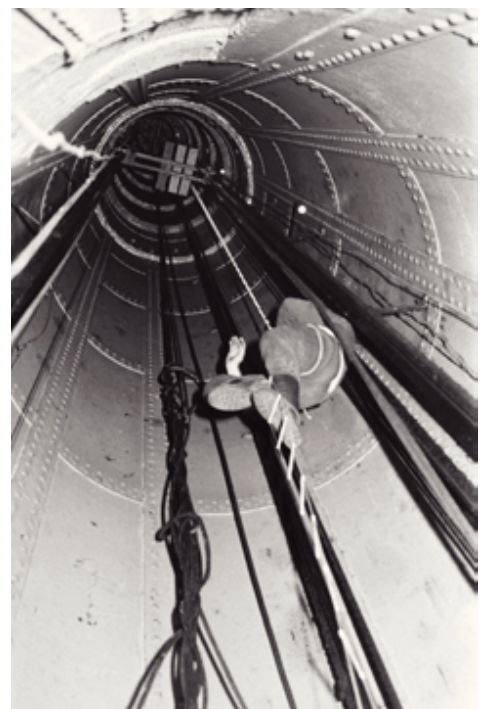
(7 setembre): espectacular acció de salvament. L'ascensor tan sols va caure uns pocs metres sense causar danys importants a la gent que transportava, però 13 persones van quedar penjades a la terrassa més elevada (55 m d'alçada). Com que els bombers no tenien cap escala tan elevada, el salvament el va fer un grup de joves alpinistes del Cos, pujant pel forat de l'ascensor.

La plantilla s'havia incrementat fins a 650 persones (un bomber per cada 2.600 habitants)

Avaria a l'ascensor de la Torre Colom. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Vaga dels bombers

A l'inici del 1976 els bombers es declararen en vaga per pressionar a les autoritats municipals perquè tinguessin en compte les diferents reivindicacions que des de feia anys estaven en un punt mort. Aquesta vaga, la primera de funcionaris públics des de la República, va registrar moments molt conflictius i va posar en evidència les tenses relacions amb l'ajuntament.

9. LA TRANSICIÓ I ELS PRIMERS ANYS DE LA DEMOCRÀCIA (1977-1985)

La transició

Període de gran intensitat política en què se succeeixen les següents fites històriques: restabliment de la Generalitat de Catalunya, el 1977; redacció i aprovació de la Constitució el 1978 que definia el marc del nou sistema polític; eleccions generals el març i municipals l'abril del 1979 (les primeres celebrades amb plenes garanties constitucionals des de l'any 1936); l'aprovació per referèndum de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya l'octubre del 1979 i, tancant l'arc de la transició, les eleccions autonòmiques a Catalunya el març del 1980. El ferm camí que havia emprat la democràcia espanyola va ser confirmat en les eleccions generals de l'octubre del 1982, quan un partit de l'oposició i d'esquerres accedí sense aldarulls al govern de l'Estat, i a la darrereria del 1985 amb la integració a la Comunitat Econòmica Europea.

El cos de bombers i la democràcia

La institució rep amb optimisme l'arribada de l'alcalde entrant, Josep M. Socias Humbert, de qui s'espera un major interès pels problemes i les necessitats del Cos. La política de l'alcalde Socias Humbert fou molt diferent de la seguida pels seus predecessors: va dirigir tots els esforços a fer aprovar una sèrie de partides pressupostàries per reformar o construir casernes i per dotar de nous equipaments i materials d'extinció al Cos.

1977

Aprovació pressupost extraordinari per la necessària reestructuració del Servei d'Extinció d'Incendis i Salvaments (SEIS)

Així, el 4 d'abril de 1977, el ple municipal aprovava un pressupost extraordinari per un valor global de 108 milions de pessetes.

Les finalitats de la reestructuració es dirigien cap als tres fronts bàsics de les preocupacions dels bombers:

- les casernes: l'objectiu es concentrava en substituir les dels carrers Almagàvers i Pi i Molist per unes de nova construcció, situades en la mateixa zona urbana, i construir-ne una tercera prop de les Drassanes per poder tenir protegides les zones del Raval i del port, en les quals es produïen nombrosos incendis que eren difícils d'atacar.
- l'augment del personal: en aquest moment la plantilla la formaven 687 homes i l'augment es preveia en 319 places noves, que suposaria al final del procés, l'any 1980, un total de 1.006 individus –amb una relació de 1.740 habitants per bomber.
- La renovació de l'equipament de vehicles i de materials contra incendis.

Incendi als laboratoris Bayer SA

(22 agost): incendi als laboratoris Bayer SA (c. Viladomat). La tasca dels bombers va ser molt complicada ja que hi havia materials altament inflamables als magatzems, i alguns d'ells requerien extintors especials.

Incendi als magatzems Torrens

(27 octubre): incendi als magatzems Torrens (Gran Via). Les investigacions van confirmar que els treballadors havien avisat els bombers 1 h després que s'iniciés el foc. El que hauria estat un conat d'incendi fàcilment controlable pels bombers es va convertir en un sinistre de grans proporcions. No es va poder salvar l'edifici.

1980

Dotació de serveis tècnics de prevenció: creació del Laboratori del foc (caserna del carrer Lleida)

Aquest Laboratori va ser concebut com un centre de recerca i d'experimentació de sistemes de prevenció on provar la resistència al foc de les diferents matèries o observar el comportament dels productes d'extinció. . Alhora es va potenciar la secció de prevenció del servei, que s'havia d'encarregar de preparar informes i inspeccions a edificis considerats de risc elevat, com són indústries que manipulen matèries inflamables o combustibles, sales d'espectacles, edificis d'oficines, escoles, etc. La preocupació per anar dotant el Cos amb uns serveis tècnics de prevenció començà a ser constant a partir d'aquest moment.

Barcelona

El nou ajuntament democràtic posa en marxa un programa de relleu urbà de Barcelona en resposta a la gran pressió social que ja s'havia expressat durant els darrers anys del vell règim pel que fa a la recuperació urbanística.

1981

Nomenament de Jordi Teixidó i Bragues

El dia 8 d'abril del 1981 Josep M. Jordán va jubilar-se en complir els 70 anys; el càrrec de Director del Servei va passar a Jordi Teixidó.

Increment d'efectius

S'incrementa el personal fins a 960 homes –la xifra més elevada de què ha disposat el Cos–, la qual cosa suposava una proporció de 1.845 habitants per bomber.

Brigada de bombers, dècada dels 80.. (Font: Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

Incendi dels magatzems El Àguila

A Plaça Universitat, en data 06/06/1981. (Pça. Universitat). Fou un incendi molt espectacular, en originar-se al centre de la ciutat. La ràpida expansió del foc per tot l'edifici pràcticament va anul·lar els esforços dels bombers per controlar les flames. No es va poder salvar l'històric edifici, un dels més paradigmàtics dels magatzems tradicionals de la ciutat.

1983

Increment de casernes i de vehicles

Pasqual Maragall, el nou alcalde de la ciutat, va inaugurar el 15 d'abril de 1983 la caserna de Sant Andreu, al carrer Rio de Janeiro, dotada amb els equipaments més moderns. L'agost del mateix any també entrava de nou en funcionament la caserna auxiliar de Vallvidrera. Uns mesos després també finalitzà la restauració de la caserna del carrer Lleida, que en aquell moment va prendre la denominació de caserna del Poble Sec. Aquestes obres permeteren modernitzar i adequar la caserna més antiga del Cos de Bombers ja que s'havia construït l'any 1929 amb motiu de l'Exposició Internacional.

Entre el 1978 i el 1983 s'incorporaren un total de 28 vehicles nous que van suposar la renovació quasi total dels autos de transport de personal així com una notable modernització dels tancs bomba.

Així, en la darrera dècada es van incorporar un total de 66 vehicles nous al Servei d'Extinció d'Incendis, situació que permeté una àmplia modernització del material mòbil i un adequat equipament de les noves casernes que van entrar en servei al llarg d'aquest període. En l'actualitat el parc mòbil dels bombers supera el centenar de vehicles.

Autoescale automàtica Magirus-Deutz, 1978

Nou reglament

El dia 25 de novembre, el ple municipal va aprovar definitivament els nous reglaments del Servei que, entre altres aspectes innovadors, dividia el Cos en dues escales: la tècnica –integrada per tècnics superiors i mitjans– i l'executiva. Aquesta darrera preveia les següents jerarquies: oficial, sotsoficial, sergent, caporal i bomber. Els nous reglaments segueixen avui en vigència, llevat d'algunes modificacions.

1985

Nou director: Josep Lluís Sangüesa i Zorrilla, i pla de modernització

El nomenament de Sangüesa suposarà l'inici d'una etapa d'incorporacions de personal i d'un pla de modernització dels equipaments que es concretà amb l'entrada en servei de noves casernes i l'adquisició de material mòbil.

10. L'APOSTA PER LA PREVENCIÓ

(1986-2000)

1986

Demografia de la ciutat

La zona metropolitana barcelonina ha passat dels 1.300.000 habitants de 1940 als 3.200.000 el 1986, la qual cosa suposa gaire bé triplicar la població en menys de 50 anys.

Incendi fàbrica d'embarcacions inflables de cautxú

(17 febrer): també d'aquest any, per la seva importància, cal destacar l'incendi de l'empresa Astilleros NeumáticosDuarry SA, una fàbrica d'embarcacions inflables de cautxú, que es va col·lapsar totalment.

Incendi de l'Hotel Sarrià

(11 maig): s'originà als aparcaments subterranis. En les tasques d'extinció va morir el bomber Manuel Ortega Yeste, en quedar-se sense oxigen la seva bombona d'aire, trobant-se en una zona totalment plena de fum. En els informes posteriors a l'incendi es va constatar que 2 dels pilars que sostenien l'edifici de 25 plantes no estaven resguardats per material contra incendis, cosa que hauria pogut provocar l'enderrocament de part de l'edifici si l'incendi hagués durat més. Part dels fils elèctrics tampoc tenien els aïllants reglamentaris, cosa que hauria pogut suposar l'extensió del foc a altres plantes per mitjà d'aquests conductes.

Atemptat de l'Hipercor

(19 juny, Avda. Meridiana), provocada per un cotxe-bomba que l'organització terrorista ETA va deixar al pàrquing subterrani. Era un moment d'afluència de públic. Els bombers van tenir moltes dificultats per realitzar les tasques de salvament degut a la gran quantitat de fum que omplia l'aparcament, que va causar l'asfíxia de moltes de les víctimes. 25 morts i 28 ferits greus. Provocà una veritable commoció ciutadana.

1988

Entrada en funcionament de la caserna de Drassanes

En aquest moment la ciutat comptarà amb un total de 9 casernes.

Incendi del Cine Nou, al Paral·lel (19 de maig)

Un sinistre espectacular que va obligar a una arriscada intervenció dels bombers per la gran quantitat de materials altament inflamables que hi havia dins del local.

1990

Nomenament de l'enginyer industrial Joan Carles López López

El nou cap director del SEIS va donar un impuls important a la cultura de la prevenció. El mateix any 1990 el ple de l'Ajuntament de Barcelona va aprovar una nova ordenança municipal en matèria de prevenció d'incendis. En aquesta època es posa en marxa el Pla d'ensenyament de la prevenció i autoprotecció d'incendis, que pretenia arribar a tots els ciutadans de Barcelona a través de les escoles, els centres cívics, els casals d'avis o les associacions de veïns, entre altres.

Esfondrament d'un bloc d'edificis al c. Cadí, al Turó de la Peira

(10 novembre): a causa de l'esfondrament d'un bloc d'edificis al c. Cadí, al Turó de la Peira, el bombers de la ciutat van fer el primer crit d'alerta sobre el que seria considerat el fenomen de l'aluminosi, patologia estructural que afecta majoritàriament els edificis construïts durant els anys 50 i 60 (boom immobiliari salvatge de la dictadura). Es feia servir un ciment que contenia sals d'alumini, que permetia agilitzar la construcció dels edificis i, per tant, abaratir els costos, però amb un cost social molt alt.

1992

Barcelona, seu dels Jocs Olímpics

El repte més important que va afrontar la ciutat de Barcelona durant aquests anys va ser, sense cap mena de dubte, la celebració dels XXV Jocs Olímpics l'any 1992. La capital catalana va viure una gran transformació urbanística que va incloure, a banda de la construcció de nous barris i equipaments esportius, tota una sèrie d'iniciatives encaminades a posar a punt la ciutat per ser l'escenari dels Jocs. Entre aquestes iniciatives, cal citar com les més significatives la renovació de les infraestructures viàries, els projectes massius de rehabilitació d'edificis, l'obertura de les rondes, el redescobriments del potencial de la façana litoral i l'adequació i arranament de la muntanya de Montjuïc.

El Cos de Bombers. L'esforç per la prevenció

El tret que millor pot definir l'evolució del Servei d'Extinció d'Incendis i Salvament durant aquests anys és la importància creixent que va anar adquirint la prevenció i la promoció de materials preventius.

Els XXV Jocs Olímpics van començar el 25 de juliol de 1992. El Servei d'Extinció d'Incendis i Salvament va participar en l'elaboració del Pla Bàsic de Seguretat dels Jocs Olímpics controlant i supervisant tots els projectes d'instal·lacions esportives i d'infraestructures de les àrees olímpiques i tots els hotels i allotjaments construïts. També es va integrar en l'estructura operativa de seguretat, formant Centres de Coordinació que asseguraven la vigilància i control les 24 hores al dia. El resultat va ser que no es va produir cap sinistre.

1993

Explosió de gas al carrer Comte Borrell (desembre)

Incendi de gran espectacularitat i magnitud. Va afectar tres blocs de pisos, i hi van morir tres persones.

1994

Incendi i destrucció total del Liceu (31 gener)

Un dels incendis més significatius que va patir la ciutat durant aquests darrers anys és el gran incendi que va tornar a destruir completament el Liceu. La causa de l'incendi va ser una guspira que es va produir mentre uns operaris treballaven en tasques de soldadura. Aquest fet va desencadenar una catàstrofe que va afectar el conjunt del teatre; les poques dependències que es van poder salvar van ser el cercle del Liceu –que conté un valuós llegat d'obres d'art–, el Saló dels Miralls i el conservatori. tretze autotancs, quatre autoescales, sis vehicles d'assistència tècnica i una ambulància.

1995

Incendi a la fàbrica Duscholux (22 abril)

La nau de la fàbrica de mampares Duscholux, que estava en activitat productiva, va ser completament afectada per un incendi iniciat a causa dels treballs de soldadura de la tela asfàltica a la coberta. Al cap d'aproximadament una hora de l'inici del foc, la nau es va enfonsar parcialment i va agafar de ple el bomber Antonio Redondo, que va morir a l'acte.

Edició del Diccionari de Bombers

Aquesta iniciativa va ser elaborada pel TERMCAT en el marc del Pla de Normalització Lingüística del Departament de Governació per al Cos de Bombers de la Generalitat de Catalunya. Hi van participar un grup d'especialistes, entre els quals hi havia terminòlegs, documentalistes i bombers, que van treballar conjuntament davant de la necessitat evident d'homogeneïtzar i, en alguns casos, fins i tot de fixar per primera vegada el lèxic relacionat amb la prevenció i a l'extinció d'incendis.

1998

Servei de Servei de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvament –SPEIS.

Un dels moments significatiu del període va ser durant l'etapa de Miquel Àngel Clavero com a Cap del Servei, quan es va aprovar el Decret de l'Alcaldia de 7 de gener del 1998, que va redefinir les funcions del Servei d'Extinció d'Incendis i Salvament –SEIS–, per la qual cosa es va passar a anomenar Servei de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvament –SPEIS.

Aquest canvi també va suposar la creació d'un nou organigrama i va implicar el canvi de perfil del Cap del Servei: de perfil tècnic –un arquitecte o un enginyer industrial–, al perfil de gestor. Aquesta nova redefinició de funcions responia a la idea bàsica que calia potenciar la prevenció.

Entrada en serveis dels carrils d'emergència

Una millora en el servei prestat pel Cos de Bombers de la ciutat és el disseny de disset carrils d'emergència des del parc de l'Eixample. Aquesta iniciativa consisteix a programar l'obertura automàtica dels semàfors al pas dels vehicles de bombers en servei d'urgència, fet que permet millorar el temps d'intervenció i augmentar la seguretat vial.

1999

Incendi a la Torre Urquinaona (27 de gener)

Un dels sinistres més espectaculars d'aquest període va tenir lloc a la Torre Urquina-

ona, un edifici d'oficines de 22 plantes de la plaça Urquinaona. Les dificultats per a la seva extinció van ser donades per l'alçada de l'immoble, que va requerir la mobilització d'un vehicle autoescala de 30 metres i un vehicle autobraç telescòpic. Hi van intervenir 54 bombers i 15 vehicles, i va estar controlat en dues hores. Les tasques d'extinció es van perllongar una hora més.

Primera cursa de bombers

El 25 d'abril de 1999 va tenir lloc la primera Cursa dels Bombers de Barcelona, en què van participar 3.153 atletes. A la darrera edició hi ha participat 24.000 inscripcions.

2000

Tancament de la caserna del Poble Sec

Es tanquen la caserna del Poble Sec i el Laboratori del Foc (en l'actualitat existeix el denominat Laboratori General d'Assaigs i Investigacions, amb laboratoris de reacció i resistència al foc). S'inaugura el parc de la Vall d'Hebron. Funcionen fonamentalment al llarg dels carrers Provença, Villarroel, Tarragona, València, la Gran Via, de les Corts Catalanes, la Via Laietana, la Rambla, Manso, el Paral·lel i l'avinguda de Sarrià.

Cronologia de l'evolució dels parcs de bombers des del primer parc fins avui

1818	<p>Primera caserna en funcions a la denominada Casa dels Comuns Dipòsits (Pl. Sant Jaume)</p> <p>El ple municipal acorda la conveniència de tenir un guarda que cuidés d'un carro, d'un cavall i dels útils idonis per apagar incendis, entre els quals es comptava una bomba hidràulica gran –però força vella, ja que s'havia comprat l'any 1779– i altres de manuals.</p> <p>En ser aprovada la plaça de carreter se li atorga una dependència al edifici dels Comuns Dipòsits cedit per l'ajuntament des de 1810, situat a tocar de Plaça Sant Jaume, que esdevindria la primera caserna (en funcions de magatzem on desar el material comú), i per tant embrió d'un cos de bombers estable.</p>
1835	<p>El cos de bombers sapadors (cos d'estructura militar que en aquell moment realitza les actuacions en cas d'incendi) té la seva caserna a l'antic convent dels Agustins Descalços, un dels edificis de religiosos atacats feia poc durant el crema de convents.</p>
1840	<p>Ampliació de les instal·lacions del cos de bombers gràcies a la cessió del pati del palau dels comptes de Sobradiel per a la realització d'exercicis físics.</p>
1847	<p>L'arquitecte Antoni Rovira i Trias és nomenat Cap del cos el dia 1 d'abril. S'inicia un període que consolidarà definitivament el Cos de Bombers de Barcelona. Rovira i Trias posa en marxa una nova organització dels espais comuns basada en</p> <ul style="list-style-type: none">• Concentració al voltant d'una bomba d'aigua i magatzem de material• Un espai pels comandaments per poder realitzar reunions i formació• Un taller per a netejar i reparar les bombes• Un cos de guàrdia per poder realitzar reguardes, en el cas que les autoritats així ho disposessin• Un magatzem amb capacitat suficient per a les bombes hidràuliques i la resta de materials
1856	<p>La companyia es trasllada als baixos de la casa del duc d'Almenara Alta (Pça. Beat Oriol, avui de St. Josep Oriol). Al locals dels Comuns Dipòsits es va deixar només un bomber de guàrdia.</p>
1879	<p>Noves casernes: A petició de Rovira Trias, es van anar creant noves casernes per descentralitzar el servei de bombers i garantir una major eficàcia. A finals de 1879 Barcelona disposa de 5 casernes cadascuna de les quals allotjava una de les 4 seccions en què es dividia el cos, i tenia un comandament propi:</p>

La ja existent dels Comuns Dipòsits (ubicada al carrer Hèrcules-plaça de Sant Jaume. Més un espai a la Ronda de Sant Pau, 16 (en qualitat d'instal·lacions complementàries); Barceloneta (carrer Alegria, 25); Hostafrancs (carretera de Sants, baixos de la Tenència l'Alcaldia d'Hostafrancs); Eixample (ronda de Sant Pere, 154).

A la caserna de la Barceloneta també es va formar una secció de salvaments marítims que tenia com a missió l'extinció d'incendis i els salvaments en els sinistres que succeïssin en el port o en els vaixells.

1888

Durant tota l'Exposició Universal a la Ciutadella s'instal·la un quarteret provisional de bombers als baixos del Pavelló Reial de la Ciutadella.

La celebració de l'Exposició Universal de 1888 donarà l'empenta a l'expansió del cos de bombers. En primer lloc, farà possible la intercomunicació telefònica entre les cinc casernes existents. Un cop clausurada, es decideix adaptar l'antic Palau del Governador (dins del recinte de l'Exposició Universal a la Ciutadella) com a nova caserna central de bombers. Malgrat la seva mala ubicació, la deficient comunicació amb la ciutat i la manca d'adequació de l'edifici per al nou ús, aquesta caserna serà la central fins el 1932, moment en què serà substituïda per la nova caserna central del c/Provença.

1890

Tancament i trasllat de les instal·lacions de la caserna dels Comuns Dipòsits, la primera de la ciutat, a la caserna central de la Ciutadella.

1892

Es decideix construir una caserna nova al costat del consell municipal del barri de la Concepció (cantonada Aragó amb Bruc), per rellevar la caserna de la Ronda de Sant Pere. / S'adeqüen uns baixos al c. Muntaner, 29, com a caserna de l'Esquerra de l'Eixample.

1897

Agregació de municipis a la ciutat (12 casernes):

Tres de principals (la Central del Parc de la Ciutadella, la de Ronda de Sant Pau, i la de la plaça de Santa Anna).

Cinc de secundàries (Barceloneta –c/Alegria–, Esquerra de l'Eixample –c/Muntaner 29–, Dreta de l'Eixample –carrers Aragó-Bruc–, Hostafrancs –c/Creu Coberta 108– i el magatzem de la plaça Santa Caterina).

Quatre de nova incorporació (a Sants, situada a la carretera de Sants, 70-72; a Sant Martí, a la Rambla de Triomf; a Gràcia, al carrer Zurbano, 14 (actual Ramon y Cajal); i a Sant Gervasi, a l'antic edifici de l'Ajuntament).

La distribució de les noves casernes agregades en alguns casos era excessivament propera a casernes ja existents a la ciutat central. A partir de 1903 la tendència fou de reducció i concentració de casernes.

Cap d'aquestes casernes de les poblacions agregades s'havien pensat ni construït per al servei de bombers, sinó que eren locals que s'adaptaren a la finalitat requerida. Per aquest motiu el seu ús era poc funcional i el manteniment era excessivament elevat, tant pel lloguer que s'havia de pagar com per les contínues obres que calia fer-hi.

1913

Amb l'aprovació dels reglaments del 1913, que dividia la ciutat en 4 zones, va tenir lloc la concentració de casernes. Es va decidir que hi hagués una sola caserna per zona, però ben dotada: la central del parc de la Ciutadella, la d'Hostafrancs-Les Corts (al carrer de la Creu Coberta, 108), la de Gràcia-Sant Gervasi (a la plaça de Lesseps-carrer Gran de Gràcia) i la de Sant Martí-Sant Andreu (carrer de la Sagrera, 2).

1914	Es decideix l'emplaçament definitiu de la futura caserna que haurà de donar servei a la propera fira internacional. Es tracta d'un emplaçament fins aleshores poc considerat: a Montjuïc, en la plana que discorre entre la Creu Coberta (actual plaça d'Espanya) i la pròpia muntanya, situada enfront d'un nus viari de creixent importància, que marcava l'entrada a la ciutat per als viatgers provinents de gran part de la península, als peus de la darrera fortalesa militar que limitava el creixement urbà (i que caldria derogar per poder edificar el recinte).
1916	Finalitza el procés de reestructuració de les casernes. Les 4 que van quedar estaven més ben preparades per al servei permanent del personal i per guardar i mantenir l'utillatge. Igualment, totes elles estaven dotades de servei telefònic extern i intern. Central: palau del Governador (parc de la Ciutadella) / Hostafrancs: c. de la Creu Coberta, 108 / Sant Andreu: c. de la Sagrera, 2 / Gràcia: pça. Lesseps amb Gran de Gràcia.
1919	Parc de Bombers de Lesseps es tanca, tan sols tres anys després de la seva creació.
1920	Es cedeix als bombers una part del Palau de la Indústria de l'Exposició de 1888.
1928	Es redacta el projecte d'una nova caserna al c. Lleida, obra del cap Emilio Gutiérrez (arquitecte i enginyer industrial), tenint en compte els requeriments dels nous vehicles a motor. El propi projecte argumenta la necessitat de bastir l'edifici amb caràcter de permanència, enfront de gran part de la resta dels edificis de l'exposició, de vocació temporal; amb el triple objectiu de: futur aprofitament i ús de la ciutat; substitució de la caserna d'Hostafrancs; primera etapa en la millora i modernització del Cos de Bombers de Barcelona que es volia dur a terme.
1929	El 15 maig s'inaugura la caserna del Poble Sec
1932	El bombers estrenen una nova caserna central al xamfrà dels c. Casanova i Provença, construïda especialment per aquesta finalitat, que substitueix definitivament la del Parc de la Ciutadella (tancat definitivament), i reuneix unes excel·lents condicions per al servei de bombers. Fou construïda entre 1930 i 1932 per Foment i Construccions SA en uns solars de propietat municipal, i es va entregar als bombers el 8 d'octubre de 1932.
1937	Durant la Guerra Civil es va decidir condicionar noves casernes per distribuir el material i el personal per diferents punts de la ciutat, en previsió que un bombardeig pogués malmetre seriosament la major part de la dotació del Cos pel fet de trobar-se molt concentrada. Així, a les casernes Central, del Parc, de l'Exposició i de la Sagrera, s'afegeixen els quarterets del Guinardó, Horta, Lesseps, Hospitalet i c. Alí Bey.
1939	Es tanquen els quarters provisionals que s'havien obert durant la guerra
1960	La ciutat disposa d'una gran caserna central i de tres casernes auxiliars (Exposició, Almogàvers i Pi i Molist).
1963	Després de diferents estudis i propostes municipals, l'alcalde Josep M. Porcioles va

prometre el 1963 de reduir al llarg dels anys següents la proporció habitants/bomber fins a 2.500, la construcció de 10 casernes de prevenció noves i l'adquisició progressiva dels vehicles indispensables. A mitjans d'aquest any s'hauran enllestit les obres de la caserna de Vallvidrera (destinada a prevenció d'incendis forestals).

1966	A principis d'any es condicionen uns locals al c. Almogàvers i al c. Pi i Molist
1970	Existeixen en aquest moment caserna central, tres d'auxiliars –la de l'Exposició, la d'Almogàvers i la de Pi i Molist, totes elles en una deficient situació de manteniment– i la caserna de la Zona Franca en construcció; la caserna de Vallvidrera estava fora de servei.
1971	A finals d'any entra en funcionament el nou parc de Zona Franca
1973	Es construeix l'ala que li mancava a la caserna central, la del c. Villarroel (noves oficines), 40 anys després de que es comencés a edificar. Sobre aquestes i al costat del c. Villarroel es construeix un edifici d'habitatges de 6 plantes que, en principi, havia de ser facilitat a les famílies dels caps de bombers.
1979	Construcció del nou Parc de Bombers de Sant Andreu
1980	Obres de restauració de la caserna del c. Lleida: s'hi posa en funcionament el Laboratori del Foc, concebut com un centre de recerca i experimentació de sistemes de prevenció. S'hi poden fer proves de la resistència al foc de les diferents matèries o observar-hi el comportament dels productes d'extinció. També es rendibilitzaven les tasques experimentals en col·laborar amb les seccions tècniques de prevenció en l'elaboració d'informes contra incendis que demanaven empreses privades per implantar plans de prevenció a les indústries i edificis comercials.
1983	A principis d'any s'inaugura la caserna de Sant Andreu , al c. Rio de Janeiro, dotada amb els més moderns equipaments. / agost: entra novament en funcionament la caserna auxiliar de Vallvidrera, que retornava als bombers després d'estar molts anys sota la responsabilitat del Servei del Parc de Vallvidrera, circumstància que havia comportat un considerable deteriorament de les instal·lacions. Després de ser remodelada i ampliada, es va dotar amb material especialitzat per a incendis forestals.
1986	S'inaugura el Parc de Bombers de Sarrià
1988	Entra en funcionament el Parc de Bombers auxiliar de Drassanes. Amb aquestes darreres casernes Barcelona compta amb un total de 9 parcs de bombers, una quantitat suficient per a la població i l'extensió de la ciutat, la qual cosa permet una veritable descentralització del servei.
1990	Al començament dels anys noranta, la ciutat de Barcelona disposava d'un total de nou parcs de bombers , en concret els de Vallvidrera, la plaça Borràs, Pi i Molist, l'Eixample, Sant Andreu, la Zona Franca, el Poble Sec, les Drassanes i el Poblenou. Aquestes casernes cobrien 99,09 km ² i una població d'1.720.123 habitants.

2000	Tancament del parc de del Poble Sec (i tancament també del Laboratori del Foc). S'inaugura el parc de la Vall d'Hebron.
2003	Inauguració del parc de Llevant , situat al Poblenou.
2009	Desallotjament de la caserna central dels bombers del c. Provença (edifici històric, emblema del Cos, el segon que es va construir des del seu origen com a caserna de bombers, evolució i millora de la caserna del Poble Sec). Es procedirà al seu enderroc per donar pas a l'ampliació d'instal·lacions de l'Hospital Clínic. Primera pedra del futur Parc de Bombers de Montjuïc.
2010	Es posa en marxa el Parc provisional de l'Eixample , comiat al Parc de l'Eixample i Zona Franca estrena aules i camp de pràctiques. Es troba en construcció un nou parc als entorns de Montjuïc per donar servei a la muntanya i al port, i també hi ha programada la construcció d'un nou edifici al mateix emplaçament que l'antic Parc Central (c. Provença, 164-182).

Cronologia / evolució històrica dels vehicles de bombers i el seu equipament

1877

Compra la primera bomba de vapor

La bomba de vapor aplicada a l'extinció d'incendis va ser inventada per l'enginyer anglès George Brathwite l'any 1829, amb la col·laboració de John Ericson. Des del primer moment va quedar clar que la potència d'una bomba de vapor era molt superior a les hidràuliques emprades fins aleshores, però tenia dos greus inconvenients: que tardava bastant en posar-se en funcionament i que el seu gran pes, 12,5 tones, en dificultava molt la manipulació i els desplaçaments.

1878

Compra la segona bomba de vapor del cos

Aprofitant la presentació de la segona bomba de vapor Merryweather, els bombers van fer el dia 25 d'agost de 1878 unes demostracions públiques a la plaça Reial i a la de Sant Jaume, on es va impel·lir l'aigua fins per sobre del penell de la cúpula de Sant Jordi del palau de la Diputació. Aquestes adquisicions foren decisives en la modernització del material d'extinció d'incendis.

1879

Nou inventari

El gener de 1879 es va fer un nou inventari de l'utillatge en motiu de la recent inauguració de la nova caserna de la ronda de Sant Pau:

Caserna central

A la caserna central, el tradicional edifici dels Comuns Dipòsits del carrer Hèrcules, hi havia les dues bombes de vapor Merryweather amb els accessoris que, per a cada una, incloïen diferents tipus de mànegues, un torn per enrotllar-les i un joc complet de claus angleses i eines. També s'hi comptava una bomba aspirant, quatre bombes impel·lents –una d'elles només s'utilitzava en els exercicis–, tres carros amb dipòsits d'aigua, quatre sacs de salvament i la lògica dotació d'escales, galledes i eines pròpies dels bombers.

Caserna de la ronda de Sant Pau

A la caserna de la ronda de Sant Pau hi havia una bomba aspirant, una altra impel·lent, un carro-dipòsit, una escala mecànica de 80 pams –comprada el juliol del 1877–, i la resta d'eines pròpies del bomber.

1883

Compra de l'escala de 22 metres, fabricada per Chevalier Paolo Porta, de Milà

1886

Compra de la bomba de vapor sueca

Entre els anys 1886 i 1889, es van comprar dues noves bombes de vapor fabricades per

la firma Liusna, d'Estocolm.

1889

Incorporació de l'utilitatge als vehicles

El nomenament de l'arquitecte municipal Pere Falquès com a nou cap del cos va iniciar una nova etapa centrada en els següents aspectes: modernització de l'utilitatge, incorporació d'escals i bombes sobre els vehicles, cosa que farà més eficient la feina; impuls a la reforma de la xarxa de casernes repartides per la ciutat per millor temes de mobilitat i requeriments d'allotjament dels vehicles a tracció animal i motora.

1918

Nova adquisició de materials

Dotació del servei d'extinció d'incendis d'un utilitatge més modern; primer s'adquiriren, el març del 1918, set bicicletes de la casa Ciclos Montpeó, SA per facilitar uns desplaçaments més ràpids dels bombers i, pocs mesos després, quatre furgons de 17 CV de la casa Ford. Aquestes darreres adquisicions de materials van ser considerades insuficients pels responsables del Cos que insistien en la necessitat d'emprendre una àmplia reestructuració: les bombes de vapor i els furgons de tracció animal ja quedaven molt antiquats des de l'aparició de les bombes a motor instal·lades sobre xassís d'automòbil, ja força habituals en els serveis d'incendis de les principals ciutats europees a partir del 1910.

1920

Modernització de l'utilitatge

Al principi del 1920 Andreu Audet es va desplaçar fins a París per conèixer el material del Cos de Bombers de què disposava aquesta ciutat i va visitar algunes fàbriques on es muntaven bombes a motor. En tornar, va presentar un informe a la Comissió de Foment en el qual recomanava l'adquisició de diversos automòbils de la casa Delahaye, per un preu total de 108.400 ptes; eren dues autobombes i una escala Magirus aplicada a un xassís Delahaye.

La proposta d'Audet, que implicava l'adquisició del material sense un concurs i una subhasta previs, va propiciar uns llargs debats en els plens municipals que, finalment, van decidir d'enviar una comissió a París el gener del 1921 per verificar la utilitat dels Delahaye. Uns mesos després s'acordà l'adquisició d'aquests vehicles, als quals en seguirien diversos més els anys següents. Els anys 1920, les bombes van passar a ser de motor d'explosió o de combustió. I es van introduir en els automòbils, les autobombes. A Barcelona van arribar el 1922.

En total, entre 1922 i 1923, es va rebre una escala de 26 metres, tres tanc bomba i dos furgons bomba de la casa Delahaye, i també dos tractors Fordson –per arrossegar les bombes de vapor– i els xassissos de dues camionetes Ford.

Amb aquests automòbils el Cos de Bombers realitzava la primera fase de la modernització de l'utilitatge i es deslliurava de les limitacions que suposava la tracció animal.

1929

Adquisició de nou material

Aprofitant el pressupost extraordinari amb motiu de l'Exposició Internacional, els bombers obtingueren una completa dotació de cotxes amb les darreres innovacions contra incendis. Es van adquirir 22 nous vehicles.

Dues autoescals, quatre tancs bombes, quatre bombes escala i quatre furgons a la firma alemanya Magirus. Al mateix temps també s'arribà a un acord amb la Ford per tal de renovar els vehicles lleugers i s'encarregà a la Hispano-Suiza dues ambulàncies i un camió per al transport de material.

Amb aquesta nova dotació començar a desaparèixer les bombes a vapor les quals quedaren en un segon pla, i el material més envellit, com els furgons Durkopp i les bombes Delahaye, que tenien freqüents avaries i passaven molt de temps als tallers per reparacions.

El 12 de maig de 1929, l'alcalde Barço de Viver, el capità general Emilio Barrera i el governador civil, el general Milans del Bosch, entre altres personalitats, passaren revista del nou material adquirir amb motiu de l'Exposició Universal del 1929. Imatge del Passeig de Gràcia amb avda, Alfons XIII (actualment avda. Diagonal), abans de desplegar l'escala de 26 metres de la bomba escala Magirus.

Anys 50

Els anys de comandament de Sabadell també foren importants en l'inici de la renovació dels vehicles dels bombers. La renovació de l'utilatge s'inicià l'any 1948 amb l'adquisició d'un auto tancbomba de la casa Ford-Bean, amb un motor de 25 CV, que s'havia exposat a la Fira de Mostres. Després d'insistir-hi molt, els bombers aconseguiren que l'Ajuntament no deixés escapar aquesta oportunitat: era el primer vehicle que es comprava des de l'arribada dels Magirus l'any 1929.

L'any següent els bombers van rebre dos camions i un turisme Ford de 25 CV cada un provinents d'altres dependències municipals, i el 1950 dos bombatancs Dennis de 25 CV i de fabricació britànica, que havien fet servei al Nord d'Àfrica durant la Guerra Mundial.

Els vehicles nous arribaren entre el 1951 i el 1953 amb l'adquisició de tres tancsbomba Pegaso de 29 CV, d'una ambulància Peugeot i de sis motocicletes Sanglas de 350 cc. A partir del 1954 i fins al 1959, amb el comandament de Sabadell, s'adquiriren un total de 13 vehicles més de diferents marques i utilitats però entre els quals destaquen quatre tancsbomba, una escala de 52 metres i una bomba d'emergència amb grua giratòria, tots ells de la casa Magirus i de motor dièsel de 170 CV.

Finalment, al cap de trenta anys, el Cos de Bombers tornava a disposar d'un material modern i capaç, encara que insuficient per a les necessitats de la ciutat. El lot de la casa Magirus es completava amb quatre motobombes remolcables de 32 CV i de dos remolcs equipats amb líquid escumós i amb dispositius per fer aigua polvoritzada.

L'adquisició d'aquests remolcs amb els aparells necessaris per expel·lir escuma o neu carbònica i per polvoritzar aigua va suposar un important avenç tècnic.

Aquests tipus de materials d'extinció s'havien inventat i perfeccionat entre el 1915 i el 1930, quan s'inicià la seva comercialització. Un pas decisiu va ser la fabricació dels extintors de «pols química» a partir del 1928, que es componia primer de bòrax i, més endavant, de bicarbonat sòdic. Aquests extintors es van anar perfeccionant fins que l'any 1960 aparegué la «pols polivalent» a base de fosfat diamànic i, més tard, monoamònic. Paral·lelament, després de la Guerra Mundial, també es desenvoluparen nous productes halògens, en concret els hidrocarburs halògens en forma de gasos líquids els quals són, actualment, els extintors tècnicament més avançats. Tanmateix l'important proliferació de metalls lleugers amb un elevat grau de combustibilitat (sodi, potasi, magnesi, etc.) en la indústria mundial des del 1949, va anul·lar l'eficàcia dels extintors coneguts. Així va aparèixer el que es coneixia com a «pols especial», que es podia aplicar per a cada un d'aquests metalls.

1964

Adquisició de nous vehicles

L'estiu del 1964 s'adquiriren dos tancs bomba Pegaso i, el 26 de gener de l'any següent, es presentaren a la plaça Catalunya un jeep Land-Rover amb extintor a pols, una ambulància DKV, un tanc bomba i una autoescala Magirus de 30 metres, i quatre nous tancs bomba Pegaso. Un altre vehicle que s'incorporà al parc mòbil el setembre

del 1967 va ser el Pegaso Bt. 9, un tanc bomba de primers auxilis que els bombers van fer la carrosseria en els seus tallers.

1970

Migradesa de recursos del cos

El parc mòbil disposava d'un total de 37 vehicles –quan l'any 1960 n'hi havia 57–, si bé la majoria d'ells s'havien adquirit durant la darrera dècada i es trobaven en bon estat de funcionament però, per altra banda, tan sols hi havia 21 xofers. La migradesa de la infraestructura del Servei quedava en evidència si es té en compte l'important nombre de serveis duts a terme a la zona metropolitana la qual presentava en aquests anys un creixement demogràfic extraordinari.

1973

Renovació d'utilatge

El lot de vehicles més nombrós va ser presentat el 6 de març de 1973 a la plaça Sant Jaume i el componien 9 vehicles, entre ells la primera plataforma de salvaments Snorkess de 27 metres instal·lada sobre un xassís Pegaso.

Entre el 1978 i el 1983 s'incorporaren un total de 28 vehicles nous que van suposar la renovació quasi total dels autos de transport de personal així com una notable modernització dels tancs bomba; també cal mencionar la compra de dos autoescales automàtiques Magirus i d'una plataforma elevadora Snorkel que es va acoblar a un xassís Pegaso.

1984–1988

La renovació de l'utilatge va prosseguir entre els anys 1984 i 1988, quan s'incorporaren al Cos un total de 36 vehicles nous, la major part dels quals són tancs bomba de diferents característiques (11 tancs lleugers de les cases Mercedes i Iveco, 7 tancs pesats Pegaso de 170 i 230 CV de força, (dos tancs tot terreny Urovesa). També s'adquiriren tres ambulàncies Fiat i una ambulància Chevrolet i dues plataformes de salvament, una d'elles de la casa Cella que era una de les més altes del món i es podria estendre fins a 80 metres d'alçada.

1995

Renovació del parc d'automòbils

Adjudicació de la construcció de sis nous tancs lleugers, quatre de pesants i un de tot terreny. L'objectiu d'aquesta renovació era reduir les despeses de manteniment que requeria una flota envellida.

Cronologia / evolució de les comunicacions externes

Edat mitjana	El repic de campanes de les esglésies servia d'avís de l'inici d'un incendi
1877	Instal·lació de la primera línia telefònica a tot Espanya, que unia el castell de Montjuïc amb la Ciutadella que aleshores encara allotjava un destacament militar.
1888	Primera xarxa telefònica de Bombers a Barcelona: L'any 1888 es dota per primera vegada les cinc casernes existents de bombers amb línia telefònica. El projecte es va dur a terme sota el paraigües de l'Exposició Universal. Rovira ja havia plantejat l'any 1879 un projecte per unir les casernes mitjançant telèfons o per línia telegràfica però el ple municipal va desestimar el projecte al·ludint que encara no hi havia cap llei estatal que regulés la instal·lació de línies telefòniques. Es va haver d'esperar fins al maig del 1888, al moment d'inaugurar-se l'Exposició Universal, per dotar definitivament les casernes de bombers d'una línia telefònica.
1913	El cos passa a tenir caràcter de servei permanent. En aquest moment, totes les casernes ja estaven dotades de telèfons.
1914	Primer número d'emergència de Bombers: 3000.
1928	Substitució del número 3000 pel número 12345.
1929	Connexió del Parc del Poble Sec amb el Central.
1932	El trasllat de la caserna de la Ciutadella a la nova caserna central del c/Provença va suposar la substitució del número de telèfon del cos, el 12345 pel 79000.
1936	La Guerra Civil va fer estralls en les comunicacions i va obligar a reinstaurar la figura del sereno per avisar els bombers a toc de xiulet.
1940	Com a conseqüència de la Guerra Civil, i també durant la postguerra, les comunicacions amb els bombers es van endarrerir gairebé un segle. No hi havia gas, electricitat, aigua ni telèfon, i la figura del sereno va tornar a prendre importància per avisar els efectius a toc de xiulet. Amb el temps, un cop es van reactivar les línies telefòniques, es va afegir el prefix 2 al número dels bombers.
1953	Substitució del número 279000 pel 2303030. Els responsables de la substitució van al·legar que el marcatge del nou número era un 25% més ràpid que l'anterior. Per aquestes dates, des del consistori barceloní es van dur a terme les primeres gestions per-

què els bombers poguessin disposar d'un número de tres xifres que permetés realitzar la trucada més ràpidament i, d'aquesta manera, evitar les confusions que les set xifres vigents ocasionaven.

1960

La policia de Barcelona disposava des de 1960 del número 091, mentre que altres serveis de Telefònica, com el de despertador o la informació esportiva, també eren de tres xifres. En canvi, Bombers no va tenir els tres dígit fins 15 anys més tard.

1962

Substitució del número 2303030 pel 2535353.

1975

Telefònica cedeix el telèfon 080 a Bombers. A principis dels anys 70, la província de Barcelona va patir molts incendis forestals en què els bombers de la Diputació i els de la capital van haver de treballar colze a colze en l'extinció. La convivència continuada entre tots dos cossos va fer notar als seus responsables que era precís unificar el número de telèfon del servei d'incendis per aconseguir una major eficàcia i rapidesa, així com reduir-lo a tres xifres. Finalment, aquesta demanda va ser satisfeta l'any 1975, quan la companyia telefònica va cedir el número 080 al Servei d'Extinció d'Incendis i Salvament de la ciutat.

La nova línia va ser inaugurada el 21 de maig per l'alcalde Enrique Masó i, encara que el 080 passava a ser el número oficial d'emergències, es va decidir que l'antic 2535353 continuaria vigent per si aquell comunicava o per a trucades no urgents.

L'arribada del 080 va suposar també un canvi en la imatge corporativa de la flota de vehicles, que van començar a lluir el nou número pintat a la carrosseria.

1999

Catalunya estrena el telèfon únic d'emergències 112, complint així la directiva europea que obligava a tots els països de la UE a implantar aquest número, unificant la dispersió de telèfons existents fins llavors. Paral·lelament, però, a Barcelona es va seguir utilitzant el 080 com a telèfon d'emergències dels bombers, i des del 112 s'hi derivaven aquelles trucades relacionades amb el Cos.

2004

Entrada en funcionament un sistema de seguretat, el Seqtaxi, per als taxis per enviar un senyal d'alarma directa en cas d'emergència.

Cronologia / evolució de les comunicacions internes

s. XIX

S'incorpora la figura del bomber-avisador

L'avisador és un gran avanç en el sistema d'avisos que s'estableix a mitjans del segle XIX, ja que fins aleshores estava confiat al repic de campanes de la parròquia més propera a l'incendi. El bomber-avisador havia de buscar a cada un dels integrants de la companyia, ja fos en el seu treball o en el seu domicili. En horari nocturn havia de rebre el suport dels serenos per localitzar i avisar a la companyia. Donaven senyals amb una sèrie de tocs de corneta o xiulets combinats curts i llargs.

1865

L'any 1865, coincidint amb els canvis produïts arran de la municipalització del servei, s'introdueix la figura de l'avisador que tenia l'obligació d'advertir els bombers amb el toc d'un xiulet, seguint un codi de senyals prèviament establert; les campanes de les esglésies perdien de forma definitiva el tradicional però poc efectiu toc de foc.

1940

La instal·lació de sirenes als parcs de bombers, ajuntaments i a vegades campanars va fer desaparèixer la figura de l'avisador, el bomber que advertia d'un sinistre amb un xiulet.

2004

El Centre de Telecomunicacions de Catalunya va millorar la qualitat de la xarxa de telecomunicacions amb la implantació, acabada el 2004, de la tecnologia digital TETRA, coneguda entre els bombers com a àgora.

2006

El Centre de Comunicacions de Bombers (CECOB) es trasllada del Parc de l'Eixample per instal·lar-se a l'espai reservat a la Sala Conjunta de Comandament, on ja treballaven de forma coordinada la Guàrdia Urbana i els Mossos d'Esquadra des de finals del 2005. Aquest va ser el naixement del Centre de Gestió d'Emergències (CGE).

La integració de Bombers de Barcelona també equipararia la tecnologia dels apaga-focs barcelonins a la de la resta de cossos d'emergències de la ciutat i de tot Catalunya, tot formant part de la xarxa RESCAT (Xarxa d'Emergències i Seguretat de Catalunya). La solució tecnològica implantada amb aquesta xarxa permetia establir comunicacions de veu i dades, així com la localització de flotes per GPS, d'una manera més segura i fiable, prioritzant aquelles comunicacions corresponents a la coordinació dels usuaris en situació d'emergència.

La història dels BOMBERS de Barcelona
